Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 178 (13665) | 1974 оной июлиин 30, вторник | Сэн 2 мүнгэн

[С]ССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ [С]ОВЕДТЭ

[Ию]лиин 27-до СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно [Сове]дэй нэгэдэхи сесси дээрэ байгуулагдаһан СССР-эй [Мин]истрнүүдэй Соведэй заседани болобо.

[За]седани дээрэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ [197]4 оной түрүүшын хахадай түсэбэй дүүргэлтын дүн [...] зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 он) Пленумэй [шии]дхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар, түсэбтэ юһэдэхи [табан] жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түсэбые [х]эрһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө [өргэ]өөр дэлгэрүүлхэ талаар партийна, совет, профсою[зай,] ажахын органуудай зохихо хэмжээнүүдые абаһанай [ашаа]р ороной экономикые хүгжөөлгэдэ, совет арадай [ажаһ]уудал һайжаруулгада саашанхи амжалта туйлагдаа.

[Пр]омышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээнэй талаар, [про]мышленна олонхи зүйлэй продукци худалдаха, бүхы [зүй]лэй транспортаар ашаа шэрэхэ, мал ажалай продукт[ну]удые худалдан абаха талаар, промышленностьда, тү[мэр] замай транспортда ажалай бүтээсын, олзын талаар, [мүн] бусад хэдэ хэдэн шухала үрэ дүнгүүдэй талаар ха[ха]жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Энээн тушаа [СС]СР-эй ЦСУ һаяхан мэдээсээ һэн. Промышленна про[дукци]н нэмэжэ гаргаха талаар предприятинуудай коллек[тив]үүдэй абаһан 1974 оной социалис уялганууд амжал[тат]айгаар дүүргэгдэнэ.

[Х]үдөө ажахын талаар партийна, ажахын организа[ци]удай ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь ашаар хүдөө ажахын [таря]лнуудай баян ургаса абалгада, колхоз болон [сов]хозуудай үйлэдбэриин ажалай бүтээсые саашадань [дээш]лүүлгэдэ зорюулагдаһан бүхы шухала хэмжээ [у]ялганууд бэелүүлэгдээ.

[Үнгэ]рһэн хахад жэлэй туршада гүрэнэй капитальна [нэ]ёлгын, гэр байра хамтаараа барилгын ашаар 27,7 [ми]ллион дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүд [ашаг]лалгада үгтөө.

[Тэр]этэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй за[седа]ни дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, 1974 оной түрүү[шын] хахадта арадай ажахын түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ [дута]лнууд байгаа. Зарим министерствэнүүд, союзна [респу]бликанууд арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ хэдэ хэдэн [шуха]ла продукцинуудые худалдаха түсэб дүүргээгүй. [СС]СР-эй министерствэнүүд болон ведомствэнүүд, союзна [респу]бликануудай Министрнүүдэй Соведүүд гаргадаг [прод]укциин шанар һайжаруулха, тэдэнэй үни удаан саг [аш]аглагдаха, һайн шэнжэтэй байха тухай асуудал[ну]удта шөөл бага анхарал хандуулна.

[За]седани дээрэ хэлэгдэһэн, мүн заседаниин үзэмжэдэ [оруул]агдаһан шүүмжэлхы дурадхал болон ажаглалтануу[дые] хаража үзөөд, байһан дутуу дунданүүдые усадхаха [тал]аар тодорхой хэмжээнүүдые абахыень, тиигээд ара[дай] ажахын 1974 оной түсэбые дүүргэхыень, үлүүлэн [дүүр]гэхыень СССР-эй министрнүүдые, зургаануудай [удха]бэрилэгшэдые, союзна республиканууддай Министр[нүү]дэй Соведүүдые СССР-эй Министрнүүдэй Совет [дааб]алаа.

[Тии]хэдээ КПСС-эй ЦК-гай үгэһэн заабариин ёһоор, [үйлэд]бэриин хүсэнүүдые, гол фонднуудые ашаглаха [...] дүүргэлгэдэ, нөөсэ хүсэнүүдые бүрин хүсэдөөр [ашаг]лаха, энэ жэлдэ хуряалгын хүдэлмэриие амжалта[тайг]аар үнгэргэхэ, ороһо таряа һайнаар хадагалха, хү[дөө] ажахын продукцинуудые худалдан абаха, үрэһэ[н]э, малда тэжээл бэлэдхэхэ түсэб дүүргэлгэдэ, мүн [ху]ралэн 1974—1975 онуудай намар-үбэлэй хүдэлмэ[ридэ] хэрэглэгдэхэ түлишын нөөсэ бэлэдхэхэ, арадай [хэр]эглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр [гара]даг продукциингаа шанар бүхы хэмжээгээр һайжа[руул]ха, арадай ажахыда техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, [гара]даг продукциингаа шанар бүхы хэмжээгээр һайжа[рууалх]а хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

[СС]СР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан шиидхэбэри [ёһо]ор юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, 1974 [оной] арадай ажахын түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ холбоо[той] бусад хэдэ хэдэн асуудалнуудаар зохихо заабари[нууд] үгтөө, мүн КПСС-эй XXIV съездын заабариин [ёһ]ор 1975 оной, бүхы түсэбтэ табан жэлэй даалгаба[рин]уудые дүүргэхэ талаар зорилгонууд табигдаа.

[За]седани дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй [Түр]үүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгин үгэ хэлээ.

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

Промышленность— хүдөө ажахыда

ХҮДӨӨГЭЙХИДТӨӨ ТУҺАЛХАЯА ГАРАБА

Манай локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив үниһөө хойшо Яруунын аймагай колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжа үзүүлжэ байдаг ёһо гурнмтай юм. Тэндэ али олон барилга бодхоодог, оньһожоруулгын хүдэлмэри хэдэг, үбһэ таряа хуряалгын үедэ олоороо ходо ошожо хамһалсадаг шуу. Гадна хирэ-хирэ болоод лэ заводоймнай уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэй соёлшод айлшалдаг.

Эгээ мүнөө малай тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа хүрэжэ ерэбэ. Модоной набша намаа суглуулха, үбһэ хуряалгада, силос болон сенаж даралгада хүдэлхөөр предприятимнай 310 шахуу хүдэлмэришэд шефтээ абаһан аймагайнгаа бүхы 11 ажахынуудта хубааран хүдэлхөөр һайн бэлэдхэлтэйгээр ябаба. Тэдэнэй дунда хүдөө ажахын техникэ жолоодохо шадабаритай 80 шахуу механизаторнууд бии. Мүн ажахы бүхэндэ нэгэ токарь, нэгэ электро-гагнууршан эльгээгдэбэ.

Хүдөөгэй ажалшадта туһалалсахаар ошогшодтой цех болон таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдэһэн, һайнаар хүдэлхэ захяа заабари үгэһэн байха. Үбһэ, тарла хуряалгын түлэг ябажа байха үедэ заводой культурын ордоной дэргэдэхи уран һайханай агитбригада аймагай ажахынуудаар аяншалжа, ажалшадтай элдэб асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэхэ, концерт тэдэндэ харуулха юм.

Заводой дирекциин, парткомом, завком болон ВЛКСМ-эй комитедэй хүтэлбэрилэгшэд хүдөө гарагшадайнгаа ажал хэрэгые эмхидхэхэ, шалгаха зорилгоор ээлжээгээр тиишэ ходо ошожо байха.

Ц. АЮШЕЕВ,
Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо.

ҺАЙН ЭМХИДХЭЛТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭД...

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ эмхидхэлэй-үйлэдбэриин, ниитэ политическэ ямар хүдэлмэри ябуулхаб, тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые культурна болон ажаһуудалай талаар яажа һайнаар хангахаб гэжэ Ториин совхозой отделенинүүдтэ болоһон суглаанууд дээрэ урид һайса хэлсэгдээ һэн. Хаана, ямар отделенидэ хэды коммунистнууд, комсомолшууд үбһэндэ хүдэлхэб гэжэ хуу тодорхойлогдоо юм.

Тэрэнэй ашаар Зэдын аймаг соо эгээн түрүүлэн энэ ажахын үргэн уужам сабшалан дээрэ эршэтэ халуун ажал бурьялжа эхилээ. Энэ жэлдэ хаа хаанагүй ногооной ургасашье һайн. Тиимэһээ бүхы адууһа малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ арга боломжо ториинхидто гүйсэд бии. Бүхы арга боломжоёо хаража үзөөд, совхозойхид уридшалан табиһан түсэбэй ёһоор 40 мянган центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха зорилго табинхай. Харин нёдондо оройдоол 22 мянган центнер үбһэн хуряагдаһан байгаа. Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ хоёр дахин шахуу ехэ үбһэ богони болзор соо хуряажа абахын тула томодхогдоһон оньһожоруулагдамал звенонуудһаа гадна, мүн малшадһаа бүридэһэн бригаданууд, үбһөө гар хажуураар, морин косилкаар сабшажа абаха багахан звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Тэрэшэлэн хэр угһаа хойшо энэ ажахын хонишод өөһэд өөһэдынгөө бууса шадарай сабшалангай ногоо өөһэдынгөө хүсөөр сабшажа абадаг юм.

Ехэнхи сабшалангайнгаа хадалиг, ой модотой газарта байһаниие хараада абажа, эндэхид ногоогоо ехээр сабшаад, бороо хурада оруулжа байнгүй, түргэ түргэн хатаажа хуряана. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, сабшалга, хуряалга, һүрилэлгын хоорондо забһар гаргахагүй гэжэ оролдоно. Үбһөө багсалан уяжа, тюк болгонгүй сэхэ хуряагаад лэ тракторай шарганууд дээрэ һүрилнэ. Энэнь үбһэ хуряалгые түргэдхэнэ ха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, конторынхид хуул үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсана.

Илангаяа Хулдадай отделенидэ үбһэ хуряалга эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Эндэхи оньһожоруулагдаһан звено (тэрэниие парторганизациин секретарь В. М. Якимов хүтэлбэрилнэ) 9 мянган центнер үбһэ абаха юм. Тиихэдэ баһал энэ отделениин нүгөө, гурбан зарим тэды оньһожоруулагдаһан звенонуудые Михаил, Дмитрий, Иннокентий Тугариновууд хүтэлбэрилдэг. Хулдадай комсомол, залуушуул сугларжа, нэгэ звено болоод, комсомолойногоо организациин секретарь Владимир Тугариновай хүтэлбэри доро хүдэлнэ. Мүнөө эдэ звенонуудай хүдэлдэг Горхон, Хулдадай хүнды гэжэ газарнуудта түрүүшын арба [...] һүри бодобо.

Үбһэ хуряалга дээрэ залуушуул, студентнэр, һургуулиин һурагшад, жэшээлбэл, Иван Москвитин, Людмила Ахминеева, Миша Москвитин, Миша Тугаринов, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд М. Т. Бекетова, З. С. Москвитина, А. Ф. Тугаринова, пенсионернүүд О. А. Первушин, М. И. Полютов гэгшэд оролдосотой һайнаар хүдэлнэ.

Халуун хаһада хээрэ хүдэлжэ байһан үбһэшэдэй дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдана. Звено, бригаданuудта байгаад хүдэлдэг политинформаторнууд П. К. Ермолаев, Д. Н. Тугаринов, В. М. Якимов гэгшэд ехэ юумэ хэнэ. Хулдат тосхоной бүхы 97 айлнуудай гэр бүхэнһөө 2-3 хүн ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсана.

Тэрэшэлэн Ториин, Алцагай, Наранай отделенинүүд үбһэндөө баһал жэгдэрэн оронхой, эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Тэдэнэр түрүүн сабшалангайнгаа һайн ургасатай, абаһаар үхэр малда гэшхэгдэдэг газарые, таряалангай захаархиие түүбэрилэн сабшажа байһанаа, мүнөө гол сабшаландаа жэгдэрэн оронхой.

В. КЛОЧИХИН.
«Зэдын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ҺҮРИНҮҮД БОДОНО ЖЭРЫЛДЭН...

РЕПОРТАЖ

Бүһэсөө ногоогоор хушагдаһан Бурло олтирогые үндэр гүбээ дээрэһээ харахада, Сэлэнгэ мүрэнэй мүнгэн хашарһата долгин дээгүүр ногоон хибэсэй аалихан урдажа ябаһандал үзэгдэнэ. Мүрэнэй урасхалһаа һэбшээ татаһан энэ газарта хүрэжэ ерэхэдэмнай, морин косилкын нэгэ жэгдэхэнээр таршаганаха абяан, мүн хатаһан үбһэ тармажа, бухал табижа байһан хүбүүд, басагадай хонгёо дуун элеэр соностожо захалба.

— Энэ олтирог дээрэ Николай Георгиевич Матренинскын хүтэлбэрилдэг звено ажалладаг. Үбһэ хуряалгадаа ороһоор үнишье болоогүй. Түрүүшын үдэрһөө хойшо ажалаа һайнаар эмхидхэһэн тула мүнөө хуряалга, сабшалга хоёроо жэгдэ ябуулжа байна,— гээд совхозой ахамад агроном В. С. Шубин үбһэшэдэй отогто хэлээ һэн.

Отогтонь ерэхэдэмнай хэншье угы, булта баруун урдахи доро газарайчгаа сабшалангай ногоо хуряажа, һүрилжэ байбад. Тээ саанахананъ хэдэн морин косилка хойно хойноһоо һубаринхай, надхама ногоо хурса хажуураараа жэгдэхэнээр сабшан унагаана.

— Доро газарай ногоо түрүүлэн сабшажа абаагүйдэ уерэй уһанда абтажа магадгүй юм. Үбһыень дээрэ добо газарта зөөжэ һүрилнэбди. Мүнөө дүрбэдэхи һүримнай бодхоогдожо байна, — гээд, звеное хүтэлбэрилэгшэ Николай Матренинский сомоонууд тээшэ заана.

Хабартаа, зунай эхеэр бүлүүр станцяар һайса уһалагдаһан энэ олтирогой сабшаланда ногоониинь хэзээ хэзээнэйхиһээ үндэрөөр урганхай, һэбшээ һалхинда надхан миралзана. Үбһэшэлэй уридшалан багсаажа хэлэһэнэй ёһоор, гектарһаа дунда зэргээр 15—18 центнер үбһэн лаб абтаха хэбэотэй. Тиимэһээ нимэ баян ургасая түргэнөөр, һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула тус звеногой үбһэшэд эртэ үглөөнһөө үдэшын харанхы болотор ажаллана.

Байгша ондо ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула совхозой партийна организаци, хүдэлмэришэдэй комитет үбһэшэдэй звенонуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ юм.

— Мүрысөөнэй гурим урданайхиһаа нилээд хубилгагдаа. Эрхимлэжэ гараһан звено гү, али машинист, һүри табигшад, гар хажууршад, тармууршад мүнгэн шанда хүртэхэ байна. Мүрысөөнэй дүн таба-табан хоногой туршада жэншэдгүй согсологдожо байха. Хэрбээ урдань үбһэшэд жэгдэ мүрысэдэг һаа, мүнөө оньһожоруулагдамал звенонууд хоорондоо мүрысэхэ болоо. Эдэнэрэй мүрысөөнэйнь гурим морин косилка, тармууртай звеногойхидһоо ондоогоор зохёогдоо. Тэжээл бэлэдхэлгын эсэстэ түрүүлжэ гараһан звенонуудта мүнгэн шан барюулагдахэ байна, — гэжэ тус совхозой парткомой секретарь Пунсук Шагдарович Дашиев ойлгуулаа бэлэй.

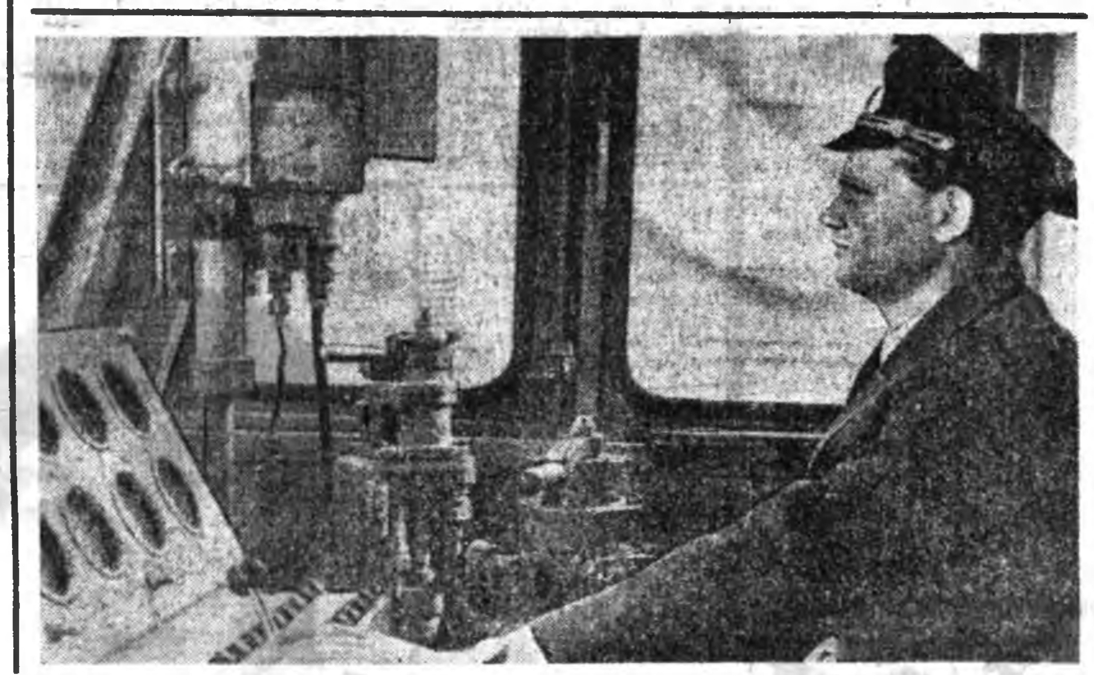
Мүнөө үбһэшэдэй отогоор ябажа харахада, звено бүхэндэ мүрысөөнэй гурим, абаһан уялга, түсэбынь аржытар бэшэгдэнхэй, ханада үлгөөтэй байна. Тиихэдэ үбһэ хуряалгада ажаллагшадай үдэр бүри хэһэн ажалайнь дүнгүүд баһал тэрэ дороо тэмдэглэгдэжэ, слоной үзэмжэдэ табигдана. Эдэ бүхы ажалаа һайнаар эмхидхэһэнэйнь ашаар звеногой үбһэшэд тэжээл бэлэдхэлгэеэ заабол түргэн болзорто үнгэргэхөөр зэһэнхэй.

Эртэ үглөөгүүр олонхи үбһэшэдынь гар хажуурнуудаа абажа, һөөг бургааһанай, һубаг, ханаабын захаархи ногоо шүүдэрэй хататар ухашалан сабшана. Энэ үедэнь морин косилкын машинистнүүд хажуурнуудаа хурсадхажа, бүхы юумэеэ бэлдэнэ. Тиигээд лэ шүүдэрэй хатажа захалха үезр булгадаа сайлаад, өөр өөрынгөө ажал тээшэ яаранад.

— Хура бороогой ехээр ороогүйдэ ехэнхи сабшалачгаа хуряахын тула яһала оролдогдоно. Тиихэдэ сабшалга, һүрилэлгэеэ ехээр алгасалдуулхагүйе баһал хараада абанабди. Хэрбээ унагаагдаһан ногоон үлүү ехээр наранда шаруулжа хатахадаа, шанараа гээхэ байна бшуу. Тиимэһээ энээниие хинан шалгажа байгаагүйдэ арга гүй юм. Мүрысөөнэй гуримда гансашье хуряагдаһан үбһэнэй хэм хэмжээн бэшэ, мүн шанарынь баһал заагданхай. Муу шанартай үбһэ хэдышье ехээр һүрилбэл, хэзээдэшье мүнгэн шанда хүртэхэгүйбди. Энээниие манай звеногой үбһэшэд һайн ойлгонхой — гээд, үнинэй машинист Максут Шакиров мэдүүлбэ.

Энэ звенодо түрүүшын үдэрһөө хойшо даабаряа сүм дүүргэгшэд яһала бии. Жэшээлбэл, Иннокентий Сукнев, Максут Шакиров гэгшэд тармууршадтаа хүсэгдэхэгүйе оролдоно. Харин бухал табигшадынь сомоо һүрилэгшэдтэ «хормойгоо гэшхүүлхэгүйгөөр» ажаллана. Богонёор хэлэхэдэ, эндэ мүрысөөнэй эршэ улам шангадажа байгаа бэлэй.

В. ЖИГЖИТОВ.
Хяагтын аймагай «Пограничный» совхоз.

Улаан-Үдын локомотивна деподо Чимит Бадмаевич Цыреновэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай колонно түрүүлһээр. Тус коллективэй амжалтада комсомол хүбүүн Николай Селиховэй хубита ехэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Николай Селихов ажал дээрээ.

АЖАЛЫНЬ УРАГШАТАЙ

[...]дэл Эрдынеевич [...]таровай даадаг һү[...]ин нэгэдэхи фермэ [...]оз соогоо түрүүлжэ [...] Байгша оной [...] соо гүрэндэ һү ху[...]аха түсэбөө 156 про[цент] дүүргээ. Харин нё[дондо]ной энэ үетэй жэ[...] болоо һаа, һү абал[га] 138 процент хүрэ[...] дээшэлүүлһэн боло[...].

[М]үнөө үедэ фермын [колл]ектив габшагайгаар [ажал]лажа, туйлаһан амжалтаяа арьбадхахын түлөө оролдоно.

Мүн бүгэдөөрөө гаража, үбһэшэдтэ туһалдаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Лхамажап Будаевай звеногой сабшаха ёһотой шүгы бургааһан соохи соорхойнуудай ногоо унагаажа үгэһэн байха юм.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
«Заветы Ильича» совхоз.
Улаан-Үдын аймаг.

[С]ОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

[Ки]пр тушаа хараа бодолоо [...]а тодорхойлон мэдүүл[...]ухала гэжэ Советскэ [Прав]ительство тоолоно. [...] юуб гэхэдэ, бэеэ даа[нхай] байһан гүрэн болохо [Кипр]эй Республикада Гре[циин] сэрэгэй гуримай ээр[хэг] түримхэй ябуулгаһаа, [т]эрэниие дэмжэгшэдэй [...] хэгдэһэн туһаламжа[...]мжалан гараһан аюул, [...] республикын бэеэ даан[хай] байдалда тохёолдоһон [...] усадхагдаагүй байһан [...] имэ алхам хэхые [...]ана. Энэ аюул Кипрэй [...]заланда шэнэ, бага бэ[...]аюулай шэнжэтэй болон[...] бэеэ даанхай гүрэн — [Нэгэ]дэмэл Нацинуудай Орга[низац]иин гэшүүн бэеэ даан[хай] байдалтай байха гү, али [...]гү гэһэн асуудал тон [х]урсаар табигдаад байна.

[Бэ]еэ даанхай Кипрые сэ[рэг]эй сэхэ хабаадалгатайгаар [...] хаха гэһэн хүсэнүүд мү[...]энэл зорилгоёо хара мэ[...] аргаар бэелүүлхэ гэжэ [орол]доно. НАТО-гой мэдээжэ [хүтэ]лэлнүүд Кипрэй бэеэ [даан]хай гүрэниие, тэрэнэй [ниит]эр дайдын бүрин бүтэн [байдал]ые Зүүн Дундада да[...]дахи сэрэгэй-стратеги[...]э байдалаа бэхижүүлхэ [...]алгоор худалдаа наймаа[ны] зүйл болгоно. Энэ оро[н]е хубааһан ушарые гү, [...]хын сагта тиимэ хубаарил[...] эрхэ байдал байгуул[...] ушарые бодото баримта [бол]он дэлхэйн үмэнэ табиха [...] ябуулга тэдэнэр хэнэ. [...]хэдээ кипр арадай ерээ[дүй]е тэрэнэй ара талада, [...] шухала аша туһынь хо[...]долдо оруулан, өөһэдөө [ш]иидхэхэ гэһэн һэдэлгэ гар[...].

Энээниие хараад байхада, Аюулгүйн Соведэй энэ оной июлиин 20-ной гол дүримүүдэй юундэ дүүргэгдээгүй байһан шалтагаан онсо эли болоно.

Харин сэрэгэй интервенциие дары усадхаха, харин сэрэгые, тэрэ тоодо Кипрэй президент Макариосай эрилтэ табиһан сэрэгүүдые хойшолуулангүй гаргахые Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэри хараалһан юм. Гэхэ зуура, зэбсэгтэ буһалгаа һүжэрөөһэн Грециин сэрэгшэд энэ олтирог дээрэһээ мүнөө болотор гаргагдаагүй. Кипртэ байһан харин зэбсэгтэ хүсэнүүд гаргагданагүй, харин бүри хүсэтэй боложо байна. Мүнөө хүсэрхэлгэдэ, хашалтада дайрагдажа байһан Кипрэй хүн зондо эдэ бүгэдэ ушар байдалай иимээр шангадаһан ушар али ехэ хохидолто хойшолонгуудые асарха байһыень ойлгожо ядахаар бэшэ.

Кипр дээрэ конституцяар байгуулагдаһан правительствые дахинаа байгуулхые Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэри дурадхаа. Гэхэтэй хамта, хүлһэнэй хүтэлбэрилэгшэ Самсон политическэ хүтэлбэриһөө усадхагдаашье һаа, бодото засаг буһалгаашадай, Кипрые эзэрхэн абаха гэдэг тала баригшадай, «Энозис» гэдэгүүдэй гарта байһаар.

Президент Макариос толгойлогшотой хуулита правительствын засаг түрэеэ бүрин хүсэдөөр бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл үгы байһаар. Кипр арадай дотоодын хэрэгтэ бүдүүлигээр хамааралсаха ябадал үргэлжэлнэ. Энэ олтирогые эзэмдэхэ, хуби болгон хубаарилха гэһэн ябадал бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ бүхы дэлхэйн нюдэн дээрэ болоно.

Саашадаа иимэ байдалтай эбсэжэ болохогүй. Кипр Республикын бэеэ даанхай байдалда, газар дайдынь бүри бүтэн байлгада гараа хүрэхэ ябадал шадаал һаа, түргөөр усадхагдаха ёһотой. Энээниие Советскэ Союз өөрынгөө талаһаа саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр туйлахые оролдожо байха юм. Советскэ Союз иимэ хараа бодолтой юм гэжэ хэндэшье һэжэг түрэхэ ёһогүй. Кипрые бэеэ даанхай гүрэн байхые хүсэдэг бүхы гүрэнүүд энэ хараа шэглэл тээшэ шухала бүхы алхамуудые хэхэ уялгатай. Кипр тушаа Аюулгүйн Соведэй энэ оной июлиин 20-ной резолюциие бүхыдэнь дары бэелүүлхэ гээшэ нэн түрүүнэй зорилго мүн.

Грециин сэрэгэйхидэй ээрхэг түримхэй ябуулга хэһэнэй урда тээхи бэеэ даанхай гүрэн байһан Кипрэй байдалые дахинаа байгуулха шухала. Кипрэй дотоодын хэрэгтэ гадаада талаһаа ямаршье хамааралсалга хэхыень яаралтайгаар болюулха, харин бүхы сэрэгүүдые энэ олтирог дээрэһээ гаргаха шухала. Кипр арадта — киприодууд - грегүүдтэшье, мүн киприодууд-түүрэгүүдтэшье өөһэдынгөө асуудалнуудые, Эхэ оронойнгоо — бэеэ даанхай Кипрэй Республикын хуби заяае эб найрамдалай, амгалан байдалай оршон байдалда шиидхэхэ гол шухала эрхэнь хангагдаха зэргэтэй.

Энэ ушар хадаа Кипрэй асуудалые зүбшэхэ уласхоорондын бүхы хэлсээнүүдтэ, тэрэ тоодо Женевэдэ эхилһэн Англиин, Грециин, Турциин хэлсээнүүдтэ, Кипрэй хуулита правительствын түлөөлэгшэдэй заатагүй хабаадахые баадхана. Энээниие Советскэ Союз хүсэнэ. Кипр арадай аша туһые харадаггүй шиидхэбэринүүд оршон байдалай шэнээр хурсадаха ябадалда, шэнэ зүрилдөөнүүдтэ асарха байһаниинь магадгүй.

Аюулгүйн Соведтэ ехэ харюусалга даалгагдана. Тэрэнэй абаһан шиидхэбэринүүдэй саарһан дээрэ үлэхыень тохёолдуулжа болохогүй. Аюулгүйн Соведэй даалгагдаһан үүргэеэ хүсэдөөр дүүргэхыень Советскэ правительство эрмэлзэнэ.

Кипрэй аюулгүй байдалые хамгаалхадаа, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэн болохо энэ республикын эрхэ сүлөөе хамгаалхадаа, Советскэ Союз гол ёһонуудаа хүтэлбэри болгоно. Эдэ гол ёһонуудынь Совет ороной гадаадын политикын — ээрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүсэдэг бүхы арадуудай ехэшье, багашье арадуудай хуулита эрхыень хамгаалдаг политикын, эб найрамдалай, уласхоорондын түгшүүрил һуладхаха политикын уг удхаһаа гарадаг юм. Бэеэ даанхай Кипрые хамгаалха гэдэг, энэ райондо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха гэдэг хүнүүд Советскэ Союзай зүгһөө ойлгомжо абаха, хани харилсаатай байхабди гэжэ этигэхэдэнь болохо.

ҮНГЭРЭГШЭ ЖЭЛЭЙ ЧЕМПИОН ТҮРҮҮЛҺЭЭР

МУХАР ШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Аймагай ажахынууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ жэгдэрэн оробо.

Энэ жэлдэ аймагай колхоз, совхозууд 263 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха, 58.000 центнер сенаж дараха, 21.000 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй.

Үбһэ сабшалга эхилээ, гар хажууршадшье үбһэ сабшана. Сенаж дарагдана, үбһэнэй гурил татагдажа бэлэдхэгдэнэ. «Забайкалец», «Коммунизм», Заганай колхозуудта, Суулгын совхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ эмхитэйгээр ябуулагдажа байна.

Аймагай ажахынуудта АВМ-0,4 гэжэ 7 агрегат бии юм. Нёдондо жэлэйхидэл адли эдэнэрэй дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй, гурим зохёогдонхой. Агрегат бүхэн 3.000 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ социалис уялга абаһан байна.

Мүнөө эдэ агрегадууд булта хүдэлжэ байна. Долоон хоног бүри эдэнэрэй хоорондохи мүрысөөнэй дүн гаргагдана. Түрүүшын хоёр долоон хоногой дүнгөөр «Забайкалец» колхозой Г. В. Калашниковай агрегат хоёр дахин түрүү һуури эзэлбэ. Партиин райкомой, аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй дамжуулгын Улаан туг энэ агрегадайхидта барюулагдаа. Аймагай түб Мухар-Шэбэртэ эдэнэрэй ажалай илалтада соло дуудаһан туг хиисхүүлэгдэнэ.

Нүхэр Калашниковай агрегат үнгэрэгшэ жэлдэ АВМ-0,4 агрегадуудай дунда аймагай чемпион боложо гараа һэн. Мүнөөшье жэлдэ ажалайнгаа эршэ һуладханагүй, хоёр удаа түрүү һуурида гараба. Энэ агрегат 5.000 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ уялга абанхай, тэрэнээ дүүргэхэ хүсэлэнтэй, ажалайнгаа эршэ үдэр бүри шангадхана.

Р. ХАНДАЖАПОВ.

НООҺОН ТУШААГДАҺААР

Брезентээр хушагдаһан дүүрэн ашаатай машинанууд эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын ноохо угаадаг фабрикын хашаа руу хойно хойноһоо орожол байна. Холын хойто Баргажан, Курумканһаа, мүн Хори, Яруунаһаа, Мухар-Шэбэр, Хяагтаһаа, мүн бусадшье аймагуудһаа хонидой ноохон ерэнэ.

Буркоопсоюзай мэдэлдэ байдаг бэлэдхэлэй эмхинүүд колхоз, совхозуудһаа, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдһөө ороһон ноохо эмхитэйгээр тушаан абтана.

Июлиин 24-нэй байдалаар, республикын колхоз, совхозуудһаа, мүн өөһэдтөө хони баридаг хүнүүдһээ 52 мянга 552 центнер ноохо эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бэлэдхэлшэд тушаан абаһан байна. Тиигэжэ ноохо тушааха жэлэй түсэбэй 46,5 процентнь дүүргэгдээ гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 8 мянга 575 центнерээр ехэ ноохон тушаагдаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Зэдын аймагай хонишод 11 мянга 494 центнер ноохо тушаажа, жэлэйнгээ даабариие 84,3 процентээр дүүргээ. Баргажанай аймагай хонишод ноохо тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ дүтэлөөд байна. Эдэнэр мүнөө үедэ бэлэдхэлэй пунктнуудта 2569 центнер ноохо тушаанхай. Ахын хонишод ноохо тушааха жэлэйнгээ түсэбые 101,5 процент дүүргээ. Загарайн, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай колхоз, совхозууд ноохо тушааха уялгануудаа һайнаар дүүргэнэ.

Д. КОЛМАКОВ,
манай штатнабэшэ корреспондент.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР К. М. МАДАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна, совет болон финансын органуудта олон жэлэй туршада аша үрэ, ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө персональна пенсионер нүхэр Мадаев Кирилл Михайловичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1974 оной июлиин 29.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

БҮРИ ЭРШЭТЭЙГЭЭР, УЛАМ ШУДАРГЫГААР

(Советскэ районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанhаа

Юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы удха шанартай жэлэй тэн хахадынь барагдаhаар hара үнгэрхэнь. Энэ үедэ хахад жэлэй турша хэhэн, бүтээhэн ажал хэрэгэй үрэ дүнгүүд тодорхойлогдоhон, дутуу дундануд, алдуу эндүүнүүд, гүйсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд элирхэйлэгдэhэн, албаа шанжэлэгүүд хэгдэhэн байна.

Иимэ хүдэлмэри ниислэлэй Советскэ районойшье мүн лэ хэгдэhэн ааб даа. Тэдэ, үнэндөө, жэлэй түрүүшын хахад ямар үрэ дүнтэйгөөр үнгэрбэ гээшэб? Энэ асуудалда hая болоожо үнгэрhэн районой партиино-ажахын эдэбхитэдэй суглаан бүрин түгэс харюу үгэжэ шадаа гэжэ тэмдэглэмээр.

«1974 оной түрүүшын хахадта бэелүүлхээр абаhан социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар хүсэндэнь хүргэхэ талаар районой коллективүүдэй урдахи зорилгонууд тухай» асуудалаар КПСС-эй районой комитедэй секретарь Н. И. Кузнецовой суглаан дээрэ хэлэhэн элидхэл соо районой промышленнын предприятинуудай, барилгын, транспортын, хэлхээ холбооной, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, хүн зоной ажахуйдалай хэрэглэмжэ хангалтын болон бусад үйлэдбэриин эмхи зургаануудай үнгэрhэн зургаа hарын даабаринуудые хэр зэргээр дүүргэhэниинь тодорхойгоор хэлэгдэhэн гээшэ.

«1974 оной арадай ажахын түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхын түлөө хам оролсоhон районой али бүхы ажалша коллективүүдэй үнгэрhэн хугасаада хэзээнэйхиhээ hайн амжалта туйлаhан байна.

Тобшолон хэлэхэдэ, продукци худалдаха түсэб дүүргэжэ шадаагүй промышленнын нэгэшье коллектив районой соо үгы байhаниинь угаа омогорхомоор. Ингэжэ промышленна продукци худалдаха жэлэй түсэбөө район 104 процент дүүргэбэ. Нёдондохи энэ үеынхитэй сасуулбал, 14 процентээр ехэ болоно. Түсэбhөө гадуур 1,5 миллион шахуу түхэригэй продукци хэрэглэгшэдтэ дамжуулан ябуулагдаhан байха юм. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэб 103 процент болоо.

Энэ жэлэй ажалай бүтээсын нилээд эршэтэй байhаниинь мүн лэ тодорхон харагдаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хараа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэhэн гээшэ. Тэдэнэй дүн 104 процент. Илангаяа «Электромашина», шэлэй, пивын заводуудай коллективүүд энэ талаар үлэмжэ hайн туйлалтатай.

Районой олонхи предприятинүүд эдлэл зөөри, электрын элшэ, алибаа материал, мүнгэ тэхэ мэтые гамтайгаар гаргашалха, ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эрхилхэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхон ашаглаха талаар али олон хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр бэелүүлэhэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гэжэ онсо тэмдэглэгдэhэн байна.

Барилга бодхоохо, шэнэлэн заhабарилха, оньhон шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо талаар горитой хүдэлмэри хэгдэhэн тушаа элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэдшье тэмдэглээ. Хүн зоной ажахуйдалай хэрэглэмжэ хангалгын, ниитын эдеэ хоолой предприятинүүд, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ шадаhаниинь урмашамаар байна.

Гэхэ зуура hайн амжалтын хажуугаар дутуу дундануудай ушардаг байhан тухай шүүмжэлхы ажаглалтануудай hайн зүйл болоно. hайн ажал хэрэгээрээ омогорхохо хэрэггүй. Тиигээдшье шүүмжэлхэдэ хүсэд олоодүй асуудалнуудые гүйсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые тушаа үгэ хүүр гаргаалда хоёрхон хөөрэлдөөн болоhон байhаниинь мэдээжэ.

Түбхын түрүүндэ районой зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй журам бодотоор сахинагүй. Хайшан гээл hаа, түсэбөө бага болгохо гэжэ оролдодог ябадал эрид шууд шүүмжэлэгдэв. Жэлэй эхиндэ, январь hарын гүрэнэй түсэбтэ даабарние районой 7 предприяти (бүхы предприятинуудай хахадынь) дүүргэжэ ядаhан байгаа. Энэ ушарай али бүхы hаад хэhэниинь эли ааб даа.

Районой барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэри хангалтагүй гэжэ тоологдоно. Хахад жэлэй турша ашаглалгада hомолодолгын мүнгэнэй ороолдо 76 процент хэрэглэгдэhэн байхада, hаяан ажал hуулгэл бэшэ ха юм. Илангая барилга-хабсаралгын 1-дэхи, 4-дэхи управленинүүд, барилга - хабсаралгын 397-дохи поездын коллективүүд гэргэдэлдэ оронхой.

Хүдэлмэридөө ямаршье шалтагаангүйгөөр гарахагүй, зайгуулхаха, хоохо моонлоолдо, албаа табиха ушар олоор үзэгдэнэ. Энэ талаар шэлэй, архиин заводууд ехэ дутагдалтай. Үнгэрhэн хахад жэл соо шэлэй заводой 361 хүдэлмэришэн хүдэлмэриhөө гаража ошоо. Энэнь бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 18 процент болоно. Хүдэлхэ эрхэ байдалай хангалтагүйhөө иимэ таагүй байдал ушарна бшуу.

Үйлэдбэрилhэн продукциин шанар улам hайжаруулха тухай асуудалда ехэ анхарал табигдаа. Хэрбээ «Электромашина» заводой ажалнайдай бүтээhэн үйлэдбэридэй 48 процентнь эрхим, 52 процентнь нэгэдэхи категориин шанартай байдаг hаань, хараан валенкын фабрикын зургаа hара соо гарган 4,6 мянган паар hэеы гутал голоhон байна. Гэбэшье, түрүү предприятинүүдэй дүй дуршлага районой бүхы предприятинүүдэй үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зорилгоор бодото хүдэлмэри район доторо мүртэй ябуулагданагүй. Энээн тушаа илангаяа зарим предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, партиина эхин организацинууд анхарадаа онсо хандуулха уялгатай гээд суглаанай баталан абаhан тогтоол соо заагдана.

Предприятиин уггамжын түсэб табиhан, тэрэнэй дүүргэлтые хинаха хүдэлмэриин дүй дуршал тухай «Электромашина» заводой партномой секретарь З. Е. Сучков суглаанда хабаадагшадай анхарал татамаар хөөрэжэ үгөө. Тиигээдшье тус коллектив уггамжынгаа түсэб hанаhантаа хүрэмөөр дүүргэжэ байна. Гэбэшье түрүү предприятида бодотоор бэелүүлэгдэжэ байhан иимэ ехэ хэмжээ ябуулга районой предприяти бүхэнэй хэрэг болоожо шадаагүйн харамтай.

Юhэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада хараалагдаhан түсэбэй гол хараануудые районой бүхы дээрэ дүүргэжэ бирагдаагүй. Тиигэжэ зарим тэды гээлдэлдэ оронхой. Зүгөөр энэ жэлэй тодорхойлхы удха шанартай жэлэй түрүүшын хахадта туйлаhан амжалта, эршэтэ ажалтай hамсаа улам арбадхаха хэдэ, энэ зорилгоо гүйсэдхэлээр сүм усадхаха арга боломжо байhаниинь эдэбхитэдэй суглаан элирүүлбэ. Иимэл гол үгэ зорилго хараалhан тогтоол абтаа.

Районой партиино-ажахын эдэбхитэдэй суглаанай хүдэлмэридэ республикын ниислэлэй Советскэ районтой мүрысэжэ байдаг Шэтэ хотын Центральна районой түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Тус делегацие райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Р. А. Енимахов толгойлоо.

Суглаанай hүүлээр үнгэрhэн хоёрдохи кварталай дүнгөөр социалис мүрысөөндэ илаhан «Электромашина» заводой, Улаан-Үдын оёдолой фабрикын, пивын заводой, «Байкал» ресторанай, горпромторгын 3-дахи магазинай коллективүүдэй түлөөлэгшэдтэ дамжуулгын улаан тугууд барюулагдаhан байна.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай корр.

РОССИИ АРАДАЙ АЖАХЫН АМЖАЛТАНУ[Д]

1974 оной түрүүшын хахад жэлдэ РСФСР-эй арадай ажах[ые] хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл

ПАРТИДА, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгада харюусан, Россин Федерациин ажалшад түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ. 1974 оной түрүүшын хахад жэлдэ арадай ажахын бүхы hалбаринуудта үйлэдбэриин ургалта туйлаhан, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэн байна. Арад зоной байдалые hайжаруулха, соёлой хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэн байха юм.

Промышленна продукциин гол шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилжэ, худалдаанда гаргаха түрүүшын хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, промышленна үйлэдбэриин ургалта 8.1 процент болоhон байна. Ажалай бүтээсэ жэлэй турша соо 6,1 процентээр дээшэлхэ ёhотой байhан hаа, 7 процентээр ургаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгын ургалтын 86 процент туйлагдаа. Промышленна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаа. Ашаг олзын түсэб дүүргэгдэв. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, промышленностьда ашаг олзо 11 процентээр дээшэлhэн байна.

1973 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй жэшэхэдэ, промышленностиин зарим hалбаринууд продукци үйлэдбэрилгээ иимээр ехэдхээ гэбэл: электрын элшэ хүсэн — 8; түлишын промышленность — 6; хара ба үнгэтэ металлурги — 6; химическэ ба нефтехимическэ промышленность — 11; машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга — 12; модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозно-саарhанай промышленность — 3; барилгын материалнуудай промышленность — 5; хүнгэн промышленность — 3; эдеэ хоолой промышленность — 10 процентээр. Соёлой-ажаhуудалай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 9 процентээр дээшэлээ.

РСФСР-эй промышленна бүхы министерствэнүүд, бүхы автономито республиканууудай, хизаарнуудай, областьнуудай промышленность продукци худалдаанда гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэhэн байна.

1974 оной түрүүшын хахад жэлдэ бүхы республика дотор үйлэдбэрилэгдөө гэбэл: электрын элшэ хүсэн — 299 миллиард киловатт-час; нефть (газай конденсат оруулалсан) — 185 миллион тонно; газ — 47,8 миллиард кубометр; шулуу нүүрhэн 185 миллион тонно; автомобильнууд — 783 мянган; тракторнууд — 125 мянган; хүдөө ажахын машинанууд — 894 миллион түхэригэй; комбайнууд: ороохо хуряалгын — 41,3 мянган, хартаабха малталгын — 4,4 мянган, силос хуряалгын — 8,7 мянган; элдэб зүйлэй бүдүүд — 3.675 миллион дүрбэлжэн метр; оёмол зүйлнүүд — 5,2 миллиард түхэригэй; арhан гутал — 170 миллион паар; мяхан (промышленна аргаар буйлуулагдаhан) — 2,0 миллион тонно; малай тоhон — 327 мянган тонно; часынууд — 21,3 миллион хэhэг, шаажан — шабар амhартанууд — 235 миллион хэhэг, радиоприёмнигууд ба радиолонууд — 2,4 миллион; телевизорнууд — 1,8 миллион; мотоциклнууд ба мотороллернууд — 375 мянган.

Научно-техническэ дэбжэлтэ хурдадхан түргэдхэхын тула эрдэм-шэнжэлэлгын, проектнэ, конструкторска эмхинүүд, предприятинууд ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Россин Федераци дотор эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 760 мянгада хүрэбэ.

Колхоз, совхозуудай ажалшад хабарай тарилгын хүдэлмэрине эмхитэй hайнаар үнгэргөө гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Даб дээрэ абтаhан мэдээнүүдэй ёhоор, 1974 ондо бүхы зүйлэй ургамалнуудай таригдаhан талмай 125,8 миллион гектар болоhон байна. 77,8 миллион гектарта ороохото ургамалнууд таригдаа. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, тарилгын талмай 0,8 миллион гектараар үргэдхэгдэhэн байха юм. Нёдондо жэлэйхиhээ халта ехэ талмай дээрэ гэршүүхэ, барайгар, наран сэсэг, овощ таригдаа. Уhалагдадаг газар дээрэ тарилга хэлгэ үргэдхэгдэhэн байна.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, колхоз, совхозуудта мяхан — 12, hүн — 8, үндэгэ үйлэдбэрилгэ 12 процентээр дээшэлээ. Үнгэрhэн жэлэй түрүүшын хахадайхиhаа ехэ hүн, үндэгэн, малай ба шубуунай мяхан гүрэндэ худалдагдаа. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түрүүшын хахад жэлэй арадай ажахын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэн, колхозууд арадай ажахые хүгжөөхэ бүхы хүдэлмэридэ 5,8 миллиард түхэриг гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө 12 процентээр ехэ мүнгэ hомолhон байна.

Элдэб түхэлэй оньhото техникээр, минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр, тэжээлэй фосфадуудаар хүдөөгэй ажалшадые хангаха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдэв.

Бүхы зүйлэй транспортаар 1,6 триллион тонно ашаа зөөгдөө. Энэнь нёдондо жэлэйхиhээ 7 процентээр ехэ болоно. Хэлхээ холбооной предприятинуудай (почто, телеграф, телефон, радио) продукциин хэмжээн 8 процентээр дээшэлбэ.

Капитальна мүнгэ hомололгын ашаар байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ 12,5 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа. Энэнь үнгэрпэн жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхиhээ 4 роцентээр ехэ. Түрүүшын хахад жэлдэ арадай ажахыда зорюулагдаhан гүрэнэй капитальна hомололго 24,1 миллиард түхэриг болоо гэхэ гү, али 1973 оной энэ үеынхитэй жэшэбэл, 8 процентээр дээшэлhэн байна.

Барилга дээрэ ажалай бүтээсэ 6,5 процентээр ургаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн дээшэлбэ.

Гэхэтэй хамта, бүхы республика дотор гол фонднуудые, үйлэдбэриин зарим барилгануудые ашаглалгада оруулха, капитальна hомололгые ашаглаха түсэбүүд дүүргэгдээгүй гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Түрүүшын хахад жэлдэ РСФСР-эй арадай ажахыда 58,8 миллион хүдэлмэришэд, алба хаагшад ажаллаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө 1,2 миллион хүнөөр олошороо.

Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай hарын дундуур зэргын салин хүлhэн[…] хэриг болоо. Энэнь […] оной түрүүшын ха[хад жэ]лэйхитэй жэшэбэл, […]центээр ехэ. Ниитын […]нуудhаа абтаhан […] түлбэринүүд ба хү[…] нүүдтэйгээ хамта са[…] hэн 195 түхэригтэ […] байна. Энэнь үнгэр[…] лэйхиhээ 5 процен[…] болоно. Колхознигууд[…] лай түлбэри 7 про[…] нэмээ.

Түрүүшын хахад […] хүн зон 2,7 миллиа[…] риг нөөсэлгын касса[…] hан байна.

Гүрэнэй ба коопе[…] розничэ худалдаа[…] най хэмжээн (ниит[…] хоолые оруулалсан[…] миллиард түхэриг[…] Тиигэжэ 1973 оной […] шын хахадайхиhаа […] центээр нэмэбэ. РС[…] худалдаа наймаан[…] нүүд эд бараа худал[…] сэбөө 99,7 процент[…] гээ.

Хүн зониие хангал[…] жээн нёдондо жэлэй […] шын хахадайхиhаа 8 […] центээр, тэрэ тоодо […] нютагта 12,1 про[…] дээшэлhэн байха юм.

Арадай ажахыда […] лагдаhан гүрэнэй ка[…] на hомололгын, зэр […] барилгын коопераци[…] мүнгэ зөөриин ашаар […] хамта 16,5 миллион […] жэн метр талмайтай […] гэр гэхэ гү, али 870 […] болбосон түхэлтэй н[…] ашаглалгада оруу[…] Тиихэдэ гэр байрын […] лой-ажаhуудалай ба[…] хахад жэлэй түсэб […] дээгүй.

1974 оной июлиин […] байдалаар Россин […] циин хүн зоной тоо […] миллиондо хүрэhэн б[…]

(ТА[СС])

ҮРЭ ДҮНГҮҮДЭЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭБЭ

Республикымнай барилга-хабсаралгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн партиин обкомдо hаяхан үнгэргэгдэбэ. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй үрэ дүнгүүд, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбүүд, тэдэнэй дүүргэлтэ, саашанхи зорилгонууд тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болобо.

Буряадай барилгын управлениин главна инженер **Л. М. Людалун**, Бурятцелинстрой» трестын начальник **И. Д. Бутай,** Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын управлениин начальник **А. Н. Авраменко**, хабсаралгын «Дальсталькон-струкция» управлениин главна инженер **В. И. Фетисов**, Буряадай барилгын управлениин 4-дэхи СМУ-гай начальник **А. П. Рева**, республикымнай совхозуудай нэгэдэлэй капитальна барилгын таhагай начальник **М. И. Мурышев,** 1-дэхи СМУ-гай начальнигай уялга дүүргэгшэ **В. В. Рудаков** зүблөөн дээрэ тоосожо, барилгашадай коллективүүдэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд тухай хөөрэhэн, бии байгаа дутагдалнуудые элирүүлhэн, тэдэниие усадхаха арга замуудые тодорхойлhон байна.

Улаан-Үдын горисполкомой капитальна барилгын управлениин начальник **Н. Н. Покровский**, үйлэдбэриин «Промстройматериалы» нэгэдэлэй начальник **Н. И. Миханьков**, республикымнай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **В. И. Черныш** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэжэ, гэр байра барилгын, барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгын асуудалнууд тушаа тогтоо.

Байгша оной түсэбэй ёhоор республика доторнай промышленна томо объектнүүд, гэр байра, культурно-ажаhуудалай олон барилга дүүргэгдэхэ юм. Мүн хүдөө ажахын барилга эрхилхэ хэрэгтэ горитой ехэ капитальна hомололго зорюулагдаа. Теэд жэлэй түрүүшын хахадай үрэ дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, биратай хүдэлмэри хэгдээгүй байна. Республикымнай эгээл томо организаци болохо Буряадай барилгын управлениин коллектив хахад жэлэй түсэбые оройдоо 79 процент дүүргээ. Барилга-хабсаралгын олонхи управленинүүд муугаар хүдэлнэ. Тэдэнэр нёдондо жэлэй түрүүшын хахадтай сасуулхада, муу үрэ дүнгүүдтэйгээр хахад жэлые дүүргэбэ.

Табан жэлэй шухала барилга гэжэ тоологдодог Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилга хараалагдаhан графигhаа гээгдэжэ ябана. Медицинын эмхи зургаанууд, hургуули, гэр байра барилга, унжагайруулагдаhаар.

Иимэ байдалай шалтагаан зүблөөн дээрэ элирүүлэгдээ.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ, гол фонднуудые ашаглалгада тушааха хахад жэлэй даабарине амжалтатайгаар дүүргэhэн «Бурводстрой» трестын, 397-дохи, 834-дэхи барилга-хабсаралгын поезднуудай, мүн бусад зарим оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннонуудай, түрүү бригадануудай коллективүүдэй дүй дуршэл согсолжо, бусадай шадабари болгохо тухай хэлсэгдээ.

Барилга дээрэ то[…] hон дутагдалнуудые […] суулха талаар дары абаха, хүдэлмэришэдэй зүбөөр эмхидхэхэ, да[…] hан хэрэгэйнгээ тү[…] рюусалга дээшэлүүл[…] шаа шанга эрилтэ б[…] хабсаралгын организ[…] дай хүтэлбэрилэгшэд[…] табигдаа. 1974 оно[…] барилганүүдта зорю[…] hан капитальна hо[…] аша туhатайгаар хэр[…] түсэбөөр хараалагдаh[…] хы барилганүүдые с[…] зор соонь ашаглалга[…] шааха шухала. Гүр[…] сэб организаци. ко[…] бүхэнэй заатагүй […] ёhотой хуули мүн, эк[…] тэ, хүсэ шадалаа […] оролдолгоёо зорюул[…] рэгтэй гэжэ зүблөөн[…] баадагшад хэлсэбэ.

Партиин обкомой […] тарь **К. М. Продай[…]** лөөн дээрэ дэлгэрэн[…] хэлэhэн байна.

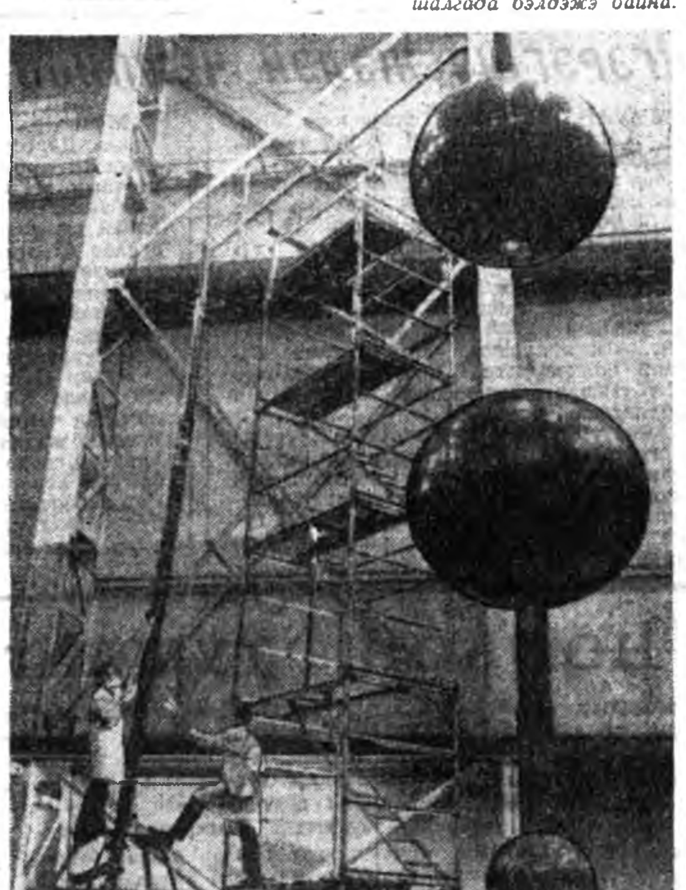

СССР-ай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Пермиин кабельна заводто 800 киловольт напряженитэй электрын элшэ хүсэ дамжуулха досоогоо тоhоор дүүргэгдэhэн түрүүшын хэдэн хэhэг кабель орон дотор анха түрүүшынхеэ бүтээн гаргагдаба. Тиимэ кабель зайн гал дамжуулха хүсэн түгэс линиинүүдтэ, жэшээлхэдэ, мүнөө проектынь зохёогдожо байhан Экибастуз—Центр гэhэн линидэ зорюулагдана.

Энээнhээ гадуур ехэ хүсэтэ кабель коллективэй нягта харилсаан доро бүтээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой электрын ехэ элшэ хүсэнэй лабораторидо кабелиие ээлжээтэ туршалгада бэлдэжэ байна.

КАРЕЛИИН АССР-эй үнинэй предприяти болохо Октябриин Революциин ордентэ Онежскэ тракторна заводой байгуулагдаhаар энэ жэлэй июльдэ хоёр зуун жэл болохо.

Хоёр зуун жэлэй урда тээ hуурииннь табигдаhан Александровска завод (тэрэ үедөө завод ингэжэ нэрлэгдэдэг байгаа) үхэр буунуудые, тэрэнэй hомо бүтээн гаргадаг байhан. Тэндэ бүтээгдэhэн үхэр буунууд Бородинска талмай дээрэ, тэрэшэлэн Синопско далайн байлдаандашье дайсаниие бута сохихо хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэээ.

Мүнөө Онежскэ тракторна завод модо таллуулдаг элдэб янзын мүнөөнэй тракторнуудые бүтээдэг. Тэдэ гансал Советскэ Союзда бэшэ, мүн баhа хилын саанахи олохон оронуудта найдамтай бэхи байhаараа магтуулдаг. Заводой коллектив юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй социалис мүрысөөндэ хараалагдаhан зорилгонуудаа найдамтайгаар бэелүүлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй июлиин 11-эй Указаар Онежскэ тракторна завод ой модоной промышленностиие оньhожоруулха тракторнуудые байгуулха, тэдээниие бүтээн гаргаха талаар ехэ амжалта туйлаhанайнгаа, мүн байгуулагдаhаарнь 200 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, Ленинэй орденоор шагнагдаhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Онежскэ тракторна заводой гаргадаг модо таллуулха «ТДТ-55» тракторнууд.

ТАСС-ай фотохронико.

Табан жэлэй түрүүшүүл

АРЮУН ЗАМАЙ ЭХИ[Н]

НОМИН долгито Байгалай эрьедэ түрэhэн хүнүүд хүдэр бэетэй, далайн hалхинда хүрилшэhэн шарайтай байдаг юм гэжэ хэлсэдэг. Зүгөөр Геннадий Соктоев (тэрэ Байгалай эрьедэхи Истомино тосхондо түрэhэн юм) нарихан үндэр бэетэй, сэбэр сагаан шарайтай хүбүүн байба. Тэрэ оройдоол арбан долоотой. Наhаар залуушье hаа, ажал хэрэгээрээ аймаг дотороо суурханхай.

ГЕННАДИИН эхэ эсэгэнь угай малшад юм. Тиимэhээ тэрэ мал адуулха, гэртэхиндээ туhалха гэжэ оролдодог байгаа. Нэгэтэ иимэ ушар болоо бэлэй. Эсэгэнь — Иван Михайлович Соктоев тиихэдэ Кабанскын совхоздо малшанаар ажалладаг байба. Нэгэтэ фермынгээ үнеэдые үдэшэ оройхон болоhон хойно туужа ерэхэдэнь, hаалишан Елена Егоровнагай туталлаха дүтэлhэн эреэгшэ үнеэн үгы байба. Гэртээ ерэжэ сайгаа уутаад, тэрэ эреэгшэнээ бэдэрхэеэ ошохоёо байхадань.

— Би ошоhуу6. Эреэгшэниие би олохоб, — гэжэ долоодохи класста hурадаг Гена хүбүүниинь хэлэбэ.

— Үгы, харанхы болоо. Хаана hурэгhөө таhарhыень лажа тухайлха, мэдэхэбши?

Теэд хүбүүн урдаа оруулбагүй.

Тэрэ үдэр Генын эсэгэ үнеэдээ Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеэр адуулhан байгаа.

— Нөөхи хаал харганаатай олтирог хүрөөд ерээрэй даа. Туталлаха үнеэн буртаг газар руу буляалдадаг юм, — гээд эхэнь захиба.

Харанхы hүни эмээл морёор ябахадань аймшагтай шэнгеэр үзэгдэбэ. Зүгөөр Геннадий аман соогоо аалиханаар дуу дуулан, эндэхи бэлшээри hайн мэдэхэ hэн тула эхынгээ зааhан зүг тээшэ зээрдэ морёо залаба. Уданшьегүй тэрэ олтироготоо ойртобо. Хирэ хирэ болоод лэ моринойнгоо жолоое татажа, шагнаархахадань, «нюдэ балай, шэхэ дүлии» шэнгеэр үзэгдэнэ. Тэрэ олтирог соогуураа яhала удаан бэдэрээд, гэдэргээ бусаха гэжэ ябахадань, мориниинь шэхэеэ гэнтэ hэрмэлгэжэ, урагшаа ябажа үгэбэгүй.

— Эреэгшэн хаш даа, — гэжэ хүбүүн өөрөө хэлээд, мориноо бужа, хараашалхадань, hөөг бургаhанай саана туталтай үнеэн харагдаба.

— Эреэгшэн, эреэгшэн, — гэжэ Гена урихаанаар дабтан, аргааханаар хажуудань ерээд, түрүүн үнеэгээ, hүүлээрнь туталыень эльбэбэ. Морёо хүтэлөөд, урдаа үнеэн тугал хоёрые туужа гэртээ ерэхэдэнь, үүр хираалжа байгаа hэн. Энэ ушарынь бүхы тосхоной хүн зоной дунда тэрэ дарыдаа тарашоо бэлэй. Заримдаа Геннадий hүнэй hуулга баринхай, эхэтээ үнеэ hаалсажа ябадагшье байба. Уданшьегүй Геннадий 8 класс дүүргээд hаалишан болошоо hэн.

БАЙГША оной июль hарада аймагай бэрхэ hаалишад сугларанхай, машинаар hү hаалгаар мастернуудай конкурс болоожо байба.

Тус конкурсдо хабаадагшад хоёр бүлэг болоожо хубаагдаhан байгаа. Залуушуулай бүлэгтэ Байгалай совхозой hаалишан, комсомолой гэшүүн Геннадий Соктоев оролсоhон байба. Геннадий Соктоев хоёрдохи hуури эзэлжэ, республикын бэрхэ hаалишадай мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Хоёрдохи бүлэгэй hаалишад сооhоо Кабанскын совхозой Бага-Колесовско фермын hаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Имеева түрүү hуури эзэлhэн байгаа.

Машинаар hү hаалгаар мастернуудай республиканска конкурс Ивалгада болобо. hаалишад мүн лэ хэдэн бүлэг болоожо хубаагдаа hэн. Геннадий Соктоев аймагайнгаа hаалишад сооhоо эгээн hүүлшын ээлжээндэ хаба шадалаа туршаха болоhон байгаа.

Тиихэдэ мүрысөөндэ хабаадаhан бүхы залуу мастернуудые ахижа гарахадань, «Бэрхэш даа, Геннадий», — гэhэн үгэнүүд сугларагшадай зүгhөө дуулдаа бэлэй. Тиигэжэ Кабанскын аймагай Байгалай совхозой Закалтусна фермын hаалишан, комсомолой гэшүүн Геннадий Соктоев «машинаар hү hаалгаар республикын 1974 оной чемпион» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм.

ГЕННАДИЙ наймадахи класс дүүргэhээр, «hаалишан болохомни» гэжэ совхозой директортэ хэлэhэн гэдэг... Тиихэдэнь түрүүлэгшэ урдаа байhан гүлмэр залуу хүбүүндэ этигэжэ ядангяар:

— Шадаха гүш даа? Бодомжолжо үзөөрэй. Ондоошье ажал оложо болохобди, — гээ бэлэй.

Түрүүлэгшэ тиигэжэ хэлэхэдээ алдуу гаргаhан байгаа. Юундэб гэхэдэ, Геннадий бага наhанhаа хойшо гэртэхиндээ туhалжа, hаалишанай ажал хүдэл[мэри]тэй яhала танил болоhон гэжэ м[…] байгаа бшуу. Мүнөө Геннадий С[октоев] хоёрдохи жэлээ hаалишанаар ажа[ллана].

[…] энэ хүбүүнэй hаалишан болоходо, мэрхүүгээр хэлэhэншье хүн бай[…] гад. Зүгөөр Геннадитай хөөрэлдэжэ хадамни, өөрынгөө hанамжа ини[…] гээр хэлээ hэн:

— Эрэшүүлые hаалишан бол[…] шэнгеэр зарим хүнүүд хэлсэдэг. [Ма]мнай тон буруу гэжэ hананаб. [Саашаа] ошохо бүри hаалишан хүбүүд ула[м ол]шорхо байха даа. Юундэб гэхэдэ, [малша]шадай, илангаяа hаалишадай ажал [жэл]hээ жэлдэ оньhожоруулагдана. [Оньhон] техникэтэй танил хүнүүд ферм[дэ] гол түлэб хэрэгтэйл бэшэ гү?

Геннадий Соктоевой хэлэhэн үг[э]тэ нэмэхэ юумэн үгы.

Үнэхөөрөөшье, Байгалай сов[хозой] Закалтусна фермын ажал хүдэ[лмэри] оньhожоруулагданхай. Тиимэhээ [hаали]щан бүхэн мүнөө урд[ань] даал адли үнеэдэйнгээ [хажуу]хэ шобторжо hуудаг бэшэ, харин о[ньhон] техникэ хүдэлгэдэг мастернууд [бол]хой. Геннадий Соктоев тон за[луу] хүбүүн аад, машинаар hү hаалга[ар ре]публикын чемпион болоhониинь [омогорхо]маар ушар гээшэ.

Мүнөө гахайшад, шубуушад[…] шад оньhон техникын ашаар ү[…] тээсэ туйлана гээд мэдээжэ. Т[…] рээ урдань «муухай» гэдэг, […] логдодог, шоо үзэгдэдэг хүдэл[мэри …] нөө тал ондоо болошоо. hаалиш[ан Ген]надий Соктоевой сагаан халаада[…] дөөд. «Даугава» гэжэ оньhон ма[шина] шадамар бэрхээр хүдэлгэжэ, саг[…] урдахуулжа байхыень харахада […] хамааршье, урматайшье байгаа […]

— ...Үглөөгүүр эртэхэн бодохоо[…] гал тээhээ hэбшээлжэ байба. Ген[надий] Соктоев үүр hираанаар бодожо[…] лээ hаажа ерээд, номой таг соо[hоо] брошюра абаад, уншажа, оробо. [Ямар] ном уншанабши? — гэжэ асууха[да …] «Техническэ литератураар hонир[хонолб] би. Хойто жэлhээ хүдөө ажахы[н …] кумдэ орохо хүсэлэнтэйб. Олон […] мэдэхэ хэрэгтэй», — гэжэ Геннад[ий ха]рюусаа бэлэй.

С. ОЧИРО[В]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hаалишан Г[еннадий] Соктоев.

Ниитын журам сахигша

ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ

Арбадахи класс дүүргэжэ, аттестат гартаа бараад байһан хүн саашадаа ямар алхам хэхэеэ сэдьхэлдээ шиидээд байдаг ха юм даа.

Харин Валентин Жербаков 1956 ондо 10-дахи класс дүүргээд байхадаа, һанаан бодолоо хаа хаагуур зайлгуулангүй, оройдоол түрэл нютагтаа үлэшэхэ гэжэ шиидээ һэн. Тиигэжэ хоёр жэл колхоздоо шофёроор хүдэлөөд, сэрэгэй албанда мордоо бэлэй. Албанһаа табигдахадаашье түрэл колхозоо бусаһан юм. Иигэжэ Валентинай зүрхэн түрэһэн тоонтоһоо яашье таһаржа ядаад, бүхы наһаараа һуухаар түбхинэн үлэһэн юм. Гурбан жэл отделениие даагшаар хүдэлөө, зүгөөр мүнөө сагта тусхай мэргэжэлгүй хүндэ хүдөө ажахые эрхилхэ гээшэ бэрхэтэй ха юм даа. Тиимэһээ Валентин агроном болохо зорилготой Буряадай хүдөө ажахын институтда заочноор һурахаар оробо.

1968 ондо институтаа дүүргэжэ, агроном мэргэжэлтэй болоод, нютагаа бусаха гэжэ байтарынь, партиин Советскэ райкомһоо хүлеэгдээгүй дуудалга ерээ. Тиихэдэ Валентин үнинэй партиин гэшүүн болоод ябаа.

Гайхаһан, гэлыһэн залуу агрономой райком ерэхэдэнь юу дурадхаа һэм? Иимэл үедэ сэлмэг тэнгэриһээ сахилгаан ялараа гэлсэдэг ха юм.

Мэдээ орохоһоо хойшо мал дахаһан, үг гарбалайнгаа үндэһөөр хүдөө нютагай баян хүрьһэндэ дурлаһан хүнниие «газар эльгэтэй» гэжэ хэлсэдэг. Эгээл иимэ хүндэ:

— Милициин органдо хүдэлэ, — гэжэ дурадхахадань ямар байлтайб? Валентин иимэ һонин дуулахадаа, шэхээрээ үнэншөөгүй һэн. Юун гээ гээшэб? Али наадална гүт? Би агроном хүн гээшэб, нютагтамни намай хүлеэжэ байна ха юм, — гэжэ арсахаар забдаа һэн бэзэ.

— Та коммунист гээшэт, агрономоор хүдэлхэдэтнай баһал һайн, зүгөөр милициин органдо хүдэлбэл, бүри ехэ туһа хүргэжэ болохо байнат, һайса бодожо үзэгты! — гэжэ райкомой хүтэлбэрилэгшын хэлэхэдэ, Валентин үнэхөөрөөшье удаан бодожо, шэбшэжэ үзөөд, өөртөө хүлеэгдээгүй шиидхэбэри абаа һэн. Тэрэ гэһээр олон жэл үнгэрөө. Валентин Жербаков юрын милиционерһээ эхилээд, элдэб тушаал дамжан, мүнөө Яруунын аймагай гүйсэдкомой дэргэдэхи дотоодын хэрэгүүдэй таһагые эрхилэгшэ болотороо ургаа юм.

— Тиихэдэ юундэ иимэ эрид шиидхэбэри абаа һэмта, мэргэжэлдээшье, хүдэлжэ байһан ажалдаашье дуратай бэшэ һэн гүт? — гээд асуухадам, удаан бодолгото болоод, — мүнөөшье зүрхэмни таладаа юм. Теэд яахабши, милициин ажал баһал арад зондо хэрэгтэй, туһатай ха юм даа, — гээд нэгэл мэхэтэйхэнээр харюусахадань, Валентиниие энэ мэргэжэлдээ сэдьхэлээрээ дурланги гээшэ ха гэжэ таагаа һэм.

Үни хада жолоошон ябаһан Валентин Жербаков мүнөө Валентин Константинович болонхой, ехэ хүндэ хүшэр тушаал бэе дээрээ һайн дурадараа даажа абаад ябана гээшэ. Өөр тухайгаа, милициин ажал тухай хөөрэжэ үгыт даа, гэхэдэмни:

— Үдэр бүри хэжэ байдаг юрын лэ хүдэлмэримнай хэндэ һонирхолтой байха юм даа, хүн зоной амгалан тайбан ажаллахын, амархын тула оролдодог гээшэбди,— гээ һэн.

— Намтарайнгаа нэгэ һонин ушар хөөрэгты? — гээд дахин гуйбаб.

— Намда юун тиимэ һонирхомоор юумэн байхаб даа, нүхэдтэймни хөөрэлдэгты, — гээд бэеһээ холодхохые оролдобо.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр байтараа, Валентин Константиновия тухай яһала һонин ушарнуудые мэдэжэ абаа һэм.

1973 ондо Загарай тосхондо гүрэнэй банк тоноһон буутай гурбан хулигануудые барисаһан байна. Бүри һаяхан хэлхеэ холбооной таһаг тоноһон хулгайшадые бариа һэн. Иигээд тоолохо болоо һаа, ехэл олон ушарнууд һанагдаха байна. Нэгэ дахин бэшэ үхэлэй урдаһаа нюураараа хараһан энэ хүн иимэ түбшэн даруу зантай байха гэжэ үнэншэмөөр бэшэ байба.

Зүгөөр сотруднигуудтаа захиралта, даабари тобшохоноор, түргөөр үгэжэ захалхалаарнь урдамни оройдоол һаял гуша гараһан хүбүүн зогсоно гэжэ баһал этигэмээр бэшэ байха юм. Ябашье хүниие хэһэн хэрэгээрнь сэгнэдэг ха юм даа. Валентин Константинович Жербаковай таһагые даажа эхилһээр Яруунын аймаг соо хулигантаха, ниитын журам эбдэхэ, архидаха ушарнууд эли бодо үсөөрөө гээд «Улаан Туяа» газетын редакторай орлогшо Ж. Цыдыпов хэлээ һэн.—Хулигантаад баригдаһан хүндэ ямараар хандадагбта? — гээд асуухадам, Валентин Константинович ехэ түбшэхэнөөр холоһоо эхилэн хөөрэбэ.

— Ехэшье, багашье гэм хээд, манда ороһон хүндэ нэн түрүүн ямар шалтагаанһаа боложо гэм хээб гэжэ элирүүлхые оролдодогбди. Һүүлдэнь хэһэн гэмынь элирүүлдэг гээшэбди. Хоёрдохёор, гэмтэн бүхэниие барин сасуу түрмэдэ хааха, хэһээхые оролдодоггүйбди. Харин зүб харгыдань оруулхые, һургахые оролдодог, тэрэнэй түлөө тэмсэдэг байнабди. Хүнэй хуби заяанай, зол жаргалай түлөө тэмсэхэ гээшэ хүндэтэйшье, хүшэршье ажал юм. Хүнэй гэмтэ ябадал хэхыень хүлеэгээд һууха бэшэ, харин гэм хэхынь урда тээ, тэрэниие һэргылэн усадхаха гээшэ ехэ шухала байдаг. Тиимэһээ илангаяа залуушуулай дунда ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Манай таһагай хүдэлмэришэд һургуулинуудтай, организацинуудтай нягта холбоо барисаатай юм. Арадай дружинанууд ажалдамнай ехэ туһа хүргэдэг ааб даа. Иигэжэ хүдэлдэг зон гээшэбди, — гээд хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Мүнөө Валентин Константинович милициин дээдэ һургуулида заочноор һуража байдаг юм. Хажуугаарынь аймагай Советэй депутат, партиин райкомой гэшүүн, мүн байгаалиие хамгаалха сагүргэлжын комиссиин гэшүүндэ хэхэ юумэн баһал олдохо байна. Милициин органуудта хүдэлхэ зуураа, эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө партиин обкомой Хүндэлэлэй грамотаар нёдондо шагнагдаа һэн.

Иигэжэл хүдөө нютагай юрын хүбүүн арад зоной амгалан тайбан байдалые үдэр һүнигүй сахин ябадаг юм.

Д. ДЫЛГЫРОВ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ДЭЭДЭ МЭРГЭЖЭЛТЭДЫЕ БЭЛДЭНЭ

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүсэтэ машина, техникээр, бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэдээр хангаха гээшэ мүнөө үеын гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые үргэлжэдэнь шиидхэхын тула үйлэдбэри һайса шудалһан, шэнэ технико болон шэнэжүүлгэнүүдые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ шадалтай, бэлэдхэл ехэтэй олон тоото мэргэжэлтэд хэрэгтэй байна.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд манай орондо тусхай дээдэ һургуулинуудта бэлдэгдэнэ. Иимэ дээдэ һургуулинууд тусхай зононуудта эмхидхэгдэнхэй.

Байгал шадарай зонодо эмхидхэгдэһэн Буряадай хүдөө ажахын институт эгээл иимэ институдай нэгэн болоно. Зүүн-Сибиринн томохон тусхай дээдэ һургуулинуудай нэгэн болохо энэ институдай стационарна, заочно факультедүүдтэ хамта дээрээ 6 мянга шахуу хүн һуралсана.

1973 ондо 40 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэһэн энэ институдай нэрэ хүндэнь улам ехэшэлнэ, юуб гэхэдэ, эндэ һураха дуратайшуул жэл бүри олошоржо байдаг.

Хүдөө ажахын энэ институдта орожо һураад, гүрэнэй шалгалта һайнаар бариһан гү, али дипломно хүдэлмэреэ бэшэһэн хүнүүд өөрынгөө шэлэһэн мэргэжэл абажа гараха аргатай. Эндэ эрдэмтэ агроном, тэжээл бэлдэлгээр, агрохими болон почвоведенеэр мэргэжэһэн эрдэмтэ-агрономууд. ветеринарна врачнууд, зооинженернүүд, тэрэ тоодо хони үсхэбэрилгээр, хүдөө ажахын үйлэдбэри эмхидхэдэг гү. али тоосоо эрхилдэг экономистнүүд, инженер-механигууд бэлдэгдэнэ.

Институт дүүргэгшэд Шэтын, Эрхүүгэй областиин, Буряадай. Тувын, Яхадай АССР-нүүдтэхи колхоз. совхозуудта хүтэлбэрилэгшэдээр гү, али мэргэжэлтэдээр ажаллана. Дүүргэгшэдэй зариманиинь Сахалинай. Омско областьнуудта, Красноярска хизаарта ажаллахаар эльгээгдэнэ. Зоотехническэ, ветеринарна мэргэжэлтэд Алас-Дурна, Дунда Ази, Зүүн, Баруун Сибирь, мүн Советскэ Союзай бусадшье хизаарнуудта эльгээгдэдэг байна. Манай институт дүүргэгшэдэй дундаһаа партийна, советскэ хүтэлбэрилхы органуудта, ниитын элдэб эмхи зургаануудта ажаллажа байһан хүнүүд бии. Гадна эрдэмэй кандидадай гү, али докторой нэрэ зэргэтэй болоод, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта гү, али дээдэ һургуулинуудташье ажаллана. Багшанараймнай хахадынь урдань энэл институт дүүргэһэн.

Институдай дэргэдэ нээгдэһэн аспирантурада һуралсажа, хэдэн мэргэжэлээр эрдэмээ дээшэлүүлжэ болохо юм.

Эндэхи үдэрэй һуралсалай элдэб факультедтэ 4 жэл дүрбэн һараһаа 4 жэл найма һара хүрэтэр һураха болзортой. Шалгалта барижа ороод. һайнаар һуража байһан студентнэр 1-дэхи курсаһаа дүрбэдэхи курс хүрэтэр 40 түхэригэй, табадахи курсынхид — 50 түхэригэй стипендеэр хангагдаха байна. Үргэлжэ «таба» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һурадаг студентнэр 25 процент дээгүүр стипенди абаха юм.

Студентнэр һураха, ажаһууха һайн арга боломжоор хангагданхай. Хүдөө нютагуудһаа, мүн ондоо тээһээ ерээшэд хамтын байраар хангагдаха. Институдай дэргэдэ столово бии.

Студентнэрэй лекци шагнаха хэдэн корпусуудынь мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдтэй аудиторинуудаар, лабораторинуудаар хангагданхай. Гол корпусынь Улаан-Үдэ хотын эгээл томо байшангуудай тоодо ородог байна. Байшангай юрэнхы талмайнь 17 мянган дүрбэлжэн метр болодог. Хажуудань анатомическа корпус, ветеринарна клиникэ, виварий, тус бүридөө 640 хүнэй һууритай хамтын гурбан байра бии.

Эндэ дүршэлтэй бэрхэ багшанар хэшээл үнгэргэжэ байдаг. Тэдэнэй дунда 9 профессор, эрдэмэй докторнууд. зуугаад шахуу доцентнүүд болон кандидадууд бии. Мүнөө үедэ институдта хамта дээрээ 320 багшанар ажаллана.

210 хүнэй һууритай уншалгын залтай ехэ библиотекэ соонь 260 мянган элдэб номууд бии юм. Мүн уран һайханайшье номууд бии.

Бодото ажал тайлбарилан харуулдаг хэшээлнүүд һуралсалай корпусой лабораторинуудта үнгэргэгдэхэһөө гадна, институдай һуралсалай ажахыда (мүнөө «Байгал» гэжэ нэршэһэн үүлтэртэ малай ажахыда) үнгэргэгдэдэг байна. Һүүлдэнь колхоз болон совхозуудта үргэлжэлүүлэгдэнэ. Механизациин факультедэй зарим студентнэр Челябинска, Алтайн тракторна заводуудта, Ураал болон Сибириин заһабарилгын томо томо заводуудта ошодог юм.

Эндэ һуралсажа байха үедөө шэлэһэн мэргэжэлээ улам гүнзэгыгөөр шудалха гээ һаа, студентнэрэй научна элдэб бүлгэмүүдтэ хабаадалсаха арга бии. Бүлгэмэй ажалые дүршэлтэй багшанар толгойлжо байдаг.

Хүдөө ажахын мэргэжэл шудалагшад хэшээлэйнгээ һүүлээр спортдо ябаха. оюун бэлигээ хүгжөөхэ бүхы аргатай. Институдай дэргэдэ стадион, спортын ехэ зал, буудалгын тир бии. Мүн эндэ журналистикын, лекторскэ отделенинүүд, драматическа, дуунай, хореографиин, мүн бусадшье кружогууд хүдэлдэг.

Эрхимээр һураад. мүрысөөндэ илаһан бүлэг студентнэр Москва, Ленинград руу, мүн Советскэ Союзай бусадшье город ошохо путевкоор шагнагдадаг байна. Институдай ажабайдал һайнаар харуулхын тула олон тиражтай газетэ, фото, радио-газетэнүүд гаргагдажа байдаг.

В. ПРЕОБРАЖЕНСКИЙ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.

НЮТАГТАА ХҮНДЭТЭЙ ХҮН

Фотокорреспондент Ц. Цыренжаповай буулгаһан энэ фотозураг дээрэ Зэдын аймагай Белоозерск һууринда медфельдшерээр ажалладаг Ольга Николаевна Елисеевае харанат. Энэ нүхэрнай Улаан-Үдын медицинын училищи амжалтатайгаар түгэсхэһэнэй удаа түрэл нютагаа ошоһон юм. Мүнөө Ольга Николаевна Борьёо нютагай хүн зондо нилээд хүндэтэй болонхой, урин налгай хүндэмүүшэ хүхюун эхэнэр гэжэ алдаршанхай.

АЙМСОВЕДЭЙ СЕССИ

Түнхэнэй аймсоведэй долоодохи сесси болоожо дүүрэбэ. Аймагай түб Хэрэн тосхондо сугларһан депутадууд «Тэжээл бэлэдхэлгые, таряа хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада бэелүүлэгдэхэ хараа зорилгонууд» гэһэн асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Д. Таханов элидхэл хээ. Тиихэдээ энэ шухала хүдэлмэридэ ушарһан дутуу дундануудые элирүүлэн харуулжа, тэдэниие даһы усадхахын тулада ямар хэмжээнүүдэй абтахаяа байһан тухай тогтобо.

Энэ асуудалаар хүдөө ажахын саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Е. Н. Молонтоев элидхэл хэхэдээ, гол түлэб тэжээл бэлэдхэлгэдэ анхаралаа хандуулаа. Тэрэ зарим ажахынуудай техникээ ёһоор заһабарилангүй үбһэндэ орожо байһыень эрид шүүмжэлһэн байна.

Элидхэлэй һүүлдэ байгша оной хоёрдохи хахад соо тус комиссиин бэелүүлхэ ажал ябуулгын түсэб баталагдан абтаа.

Удаань депутадууд хэлсэгдэжэ байһан асуудалаа һанамжаяа хэлэбэ. Саянай совхозой тракторист Л. Д. Гыргенов, Түнхэнэй совхозой овощ ургуулагша Т. И. Шубина, Тоорын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Л. М. Борёнов, Саянай совхозой главна инженер-механик Ю. Г. Гунзынов, Толтойн дунда һургуулиин директор Д. Г. Замбалов, «Сибиряк» колхозой главна агроном М. Н. Усольцев болон бусад үгэ хэлэхэ зуураа, тэжээл бэлэдхэлгэ, үбһэ хуряалга амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ шадал соогоо хубитаяа оруулхабди гэжэ мэдүүлбэ.

Сесси эмхидхэлэй асуудал хаража үзөө. Аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь байһан С. С. Бильгаевай ондоо ажалда ороһон дээрэһээ И. Л. Полхоновые аймсоведэй гүйсэдкомой секретаряар сесси баталба.

Энээгээр сесси хүдэлмэреэ дүүргэв.

Ц-Д Хамаев

Рассказ

Унай табижархёод, ганса үнеэгээ һаажа һуухадаа, бүлэ баабайнь Жамбалайнгаа мориндоо эмээл тохожо, амыень амалаад, һүүлыень уяхадань, талын отарада намтай байхадаа үйданаш хадаа гэжэ һанаа һэн. Эзэнэйнгээ дүрөө гэшхээд орхиходо шумууһан ябадалда дуратай, харбаһан годли болотороо һоригдоһон борогшон даб гээдхибэ. Энэ хирэндэнь Жамбал эмээл дээрээ лаб һууба. Холохон зайе ходорхойгоор гаталха болоходоо, һүүлээ уюулдагаа мэдэхэ борогшон табаршаба. Жамбал амыень татабагүй. Борогшонойнгоо халажа, шэхэнэйнгээ шууяжа захалхада, аалидуулба.

Клубта хатар наадан болохо юм гэжэ уржадэр дуулаад, энэ яараба гээшэ. Нээрээшье, бүлэ баабайнь зүб таамаглаад. нохойгоо хонидойнгоо хоройн һаднагта уярай гэхэһээ бэшэ юумэ дуугараагүй. хаана ошохошниб гэжэ асуугаашьегүй ха юм. Һураашье һаань, Жамбалайнгаа сэхэ руунь хэлэхэгүйень мэдээ ёһотой. Үнгэрэгшэ жэл Жамбал албанһаа бусаһан юм. Һара амараад Улаан-Үдэ ошожо, хүдөө ажахын техникумдэ орохо һанаатай байгарнь, эжынь хорижо болюулжархёо.

«Һураха барихышни юун абаашахань һэм. Наран эртэ, наһаншни залуу. Бэе муутай, шархинжа хаташаһан бүлэ баабайдаа ошожо туһалалса, пенсидэ гараха болоһон аад. хониной хойноһоо ябаһаар, үхэжэ хэбтээ һаань. яахабши», — гүүлхэдээ, Жамбал эжынгээ ая даажа. гансаардаад байһан бүлэ баабайдаа ерэхэдэнь. тэрэнэйнь баярлаһаншье гээшэнь захагүй һэн. Жэлэй ошоһониинь мэдэгдэбэшьегүй. Мүнөө нажаржаанайнгаа байрада буунхай, үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын һэрюу даатар хони бэлшээнэ. Тиихэдэ үетэн нүхэдэйнь эхэнхид һургуули дүүргэжэ, иишэ тиишээ хүдэлхэеэ ошоно. Зариманиинь гэр бүлэ болоод, нарайгаа үлгыдэнэ. Гансал Жамбал ургада ороһон мориндол хазаарлагданхай. Өөрынхеэрээ бэшэ, хүнэй гарай эрхэ байдал соо ажаһууна. Бүлэ баабайнь пенсидэ намартаа гараһай даа. Заабол Жамбал һурахаяа ябаха. Тиигээдшье хүн зонһоо холо байхань үйтай болошоо. Үбэлдөө, хотондо дүтэ байхадаа, кино харадаг, шадаха үгышье һаа, хатар танцада ошодог, клуб соо биллиард сохидог һэн. Мүнөө яахыншье аргагүй. Аяар арба модон зайда һүни бүхэндэ мори намнаха гүш? Ганса нэгэн лэ дуранайнгаа хүрэхэдэ. бэеэ барингүй, мориёо эмээллэжэ, хотон руугаа һниинуулшаха; тиигээд үүр сайха хирэндэ бусажа, морнёо тушажа табижархёод хахад үдэр болотор унтаха. Бүлэ баабайнь һэреэдэггүй. Үшөө эдеэень бэлдэжэ орхёод. һоно батаганаанай орохогүйн тула үүдыень лаб хаагаад, хониёо гаргажа адуулдаг. Халуу наранда удаан шаруулхадаа, тархи толгойнь эрьедэг, үбдэдэг һэн. Жамбал һэримсээрээ яаруу эдеэлээд, бүлэ баабайгаа угтажа ошодог. Тэрэнь гол түлэб үдэшэ үглөөнэй һэрюундэ хониёо адуулдаг байха.

Харанхы болотор одо мүшэдэй хурсаар ялалзан, һаларганалдан, эмнилдэн байха хирээр Жамбал гэртээ ерэжэ, морнёо уяжархёод. сэхэ клуб ошобо. Баянай бардаастай аялга нээлгээтэй үүдэ, сонхоор зэдэлэн гаража. тала руу, дүтын айлнууд дээгүүр сууряатан байхадал гэбэ.Дан залуушуул сугларанхай хүгжэм доро вальс хатарна. Орохо дуран. юундэшьеб, Жамбалда байбагүй. Харанхы сооһоо хүхижэ сэнгэһээ үетэн нүхэдөө хаража, сэдьхэлээ ханаһан юумэндэл, хүдэлэнгүй зогсобо. Нүгөө талаһаа орохоһоо түбэгшөөбэ: бэеэ бариха юумэн тэрээндэ баһа байгаа. Хоргодожо һууһанаа гаража ерэһэндэл гансата бии болоһон Жамбалые хараад, заримашуул Улаан Жамбалнай ерээ гэлдэхэ. Һурашаһан тэдэндэ иигэжэ хэлэхэнь нохойншье наадан бэшэ, харин Жамбалда хэр байдагыень ойлгохо, мэдэхэшье дурагүйшүүл арзайлдатараа энеэлдэн, гарынь бариха, мэндэшэлэлдэхэ. Гараараа амыень тагалжа болюулхагүй һэн хойноо уршыгаад, дабхаряагүй уйтан, хиларшаг нюдэеэ дурагүйтэн хурса болгоод орхидог һэн. Теэд энээнииеншье нүхэдынь обёордоггүй.

Нюурынь архи уудаг хүндэл улаан, уралнуудынь жалбагар зузаан, нюдэниинь хиларшаг. юрэдөө, хүнэй һайшаажархихоор юумэн тэрээндэ үгы бэлэй. Өөрынгөө сэбэр бэшые мэдэдэг, тиимэһээ басагадта халдасагүй, басагадшье тэрээндэ эльгэлхэгүй: сэдьхэлээ үнэн нээхэ, хөөрэлдэхэ болоходонь, холодохо зайлахыел оролдошодог. Эды хүрэтэрөө хүсэд дурлажашье үзөөгүй. Хэзээ нэгэтэ уулзаха, дурлахаа басагаяа зүүдэн соогоо хаража, тэбэрижэ хонодог. Тэрэнь нахнлзама бэетэй, һайхан эрбэгэр нюдэтэй, хөөрхэн нюуртайгаар харагдаха. Һэреэд, ойронь хэнэйшье үгы, хооһон зүүдэн байшахадань, хажуу тээшэнь нёлбоод, ондоо иимэ бодолдо ээлэгдэхэгүйе оролдохо. Хажуугаар лугшаһан зүрхэниинь инаг дураяа хүсэжэ, амар заяа үзүүлхэгүй.

Мүнөөшье Жамбалай нюдэн басагад бухэниие ээлжээ ээлжээгээр хаража байна.

Тээ энээхэн, наада таладань, суг һураһан, һургуулида ябахадаа анха дурлан алдаад, голуулжа һалаһан Зэбзэмаань толгойгоо хинсайлган, хотоһоо дахуулжа ерэһэн нүхэртэйгөө хатаржа ябана. Зол жаргалаар билтарһан нюдэдынь ялалзан, тэнгэридэ урин дулааханаар эмнилдэһэн мүшэдые һануулхадал гэбэ. Жамбалые хараа һаа, мүнөө тэрэ юун гэхэ б а й г а а хаб? Уулзангүй ябаһаар удааншье болошоо. Ёһоложо мэндэшэлээд, элүүр энхыень һураад лэ дүүргэжэрхихэ ха гү, али сэдьхэлһээ һуужа хөөрэлдэхэ гү? Хадамда гараһан хүнөөр яахаяа һонирхобо гээшэбиб гэжэ һэм гээд. эрьелдээд ерэһэн үетэн соогоо танигдаагүй басага обёорбо. Гүрэжэрхиһэн, тахим тулама утанууд хара гэзэгэнь һэнжэлээд, эрьелдэхэдэнь хажуудахидуулайнгаа бэе шэрбээд абана. Хүсэд нюурыншье хаража үрдибэгүй. Эрьелдэһээр эрьелдээд, бэшэнэй дундуур шургашаба. Тиигээд уданшьегүй вальс дүүрэжэ, һуурида һууха нэгэниинь һуужа, газаа гарахашуулынь гаража эхилбэ. Газаашаа гараһан хэдэн нүхэдынь:

— О о, Улаан Жамбалнай ерээ! — гэлдээд, гарынь барина, тойрожо байжа папиросоо аһаана. Ингэлдэхэл һэн гэжэ Жамбал досоогоо дурагүйтэбэ.

— Юундэ шимнай үлдүүлһэн нохойн гүлгэндэл эндэ хорошообш? — гэжэ хэншьеб хэлэһэн аад: —

Орыт үгы. — гэжэ нэмэбэ.

— Һаял ерээлби дөө. Орохоби, — гээд, тэрэ хэрэглэбэгүй.

Хэрэлсы дээрэһээ буугаад, республикынгаа футбольно командын ямар амжалтатайень, хэн хэниие үдэшэхэ тухайгаа хүбүүд хөөрэлдэшэбэ.

— Тэрэ ерэгшэ басаган хэр хаб?

— Туршаад үзыш. Мэдэнэ аабзаш, — гэжэ асуугшада харюусаад, бүдүүн хоолойто эльгэ хатаба.

— Нюдэндэ дулаахан лэ басаган байна.

— Хойто хүлдэнь бү орошо, — гэжэ саадахинь һэргылэмжэлүүлнэ.

— Һей-е нүхэд, — гэжэ танигдаагүй басаганда һанаатай тэрэ хүбүүмнай эхилбэ, — Ёохордое, танца оройдоо хашартай болошоо.

Хүбүүд түрисэлдэн, клуб руу орожо, бэшэнээ ёохорто бодхоожо эхилбэ. Жамбалшье өөрөө мэдээгүйдөө гарһаа татууланхай, дүхэригтэ орошоод, хүлөө оложо ядажа ябаба. Хажуу тээһээ оролсогшодой тээ захынхинь, Жамбалай зүүн гар бариха хүниинь, үнөөхи ута гэзэгэтэй басаган байшаба. Халуу бусалһан, хүбэндэл зөөлэхэн гарынь адхаад, дүйгүйгөөр хүлөө татахадаа, дорьбогүй һулашаг хоолойгоор дуулахадаа, улаан дээрээ бүри улаан болошоһондол үзэгдэбэ. Тэрэ ёохорто үсөө гарадаг, танца гэхэдэ, бүришье дүйлэгэр, хэрэглэмжэгүй, бэеэ абаад, холо байхаяа оролдодог һэн. Тэрээхэн басаганиинь дуулан гэхэдээ, шаад гэмэ шанга хоолойтой, гайтайхан байшаба. Жамбал дуугаа хуряагаад, хажуудань шэнхинэһэн шанга хоолой бэшэн сооһоо илгаруулан шагнахые оролдобо. Тэрээндэ ёохор юундэшьеб удаан үргэлжэлһэндэл һанагдаба. Ёохорой һүүлээр баһа танца эхилбэ. Басагад хүбүүдые шэлэхэ гэһэн ёһо гаргагдаад, хүгжэм зэдэлбэ. Басагад олон байжа, тэдэнэр үрдилдэн, буляалдахаһаа наана хүбүүдые урижа оробо. Хэншье Жамбалда ерэбэгүй. Аягүйрхэн эшэжэ, шэхэниинь халуу бусалба. Ёохорой дүүрэмсээр газаашаа гарашаха юм байгаа. Иимэ юумэн болохо гэжэ хэн мэдэбэ даа. Нэгэн-хоёр нүхэдэйнгөө үлэһэн һаа, шүдхэр абаг сожоошье татагдахагүй һаабза. Уруугаа харашаһан Жамбалай нюдэндэ, хамарайнь урдахана гэхээр, үндэр һүеытэй туфли харагдажа, толгойгоо үргэхэдэнь, танигдаагүй үнөөхи басаганиинь:

— Таниие танцада урижа болохо гү?--гэжэ үг-маг гээд, хоолойгоо заһажа, татагасан үндыжэ байхадань:

— Битнай танцевалжа бирадаггүй хүм даа. Теэд уряа хадатнай... — гэжэ үгөө дүүргэбэгүй.

— Гэмгүй... бү зобогты. Шадал сооһоноо хатархабди, — гээд, басаган дороһоонь хараба. Жамбал ходо хүлөө алдаһанһаа, эрьелдэжэ шадахагүйһөө зобожо, хүлэршэбэ. Жальбагар уралаа зуушаһан, баабгайдал хүжүүн Жамбал энеэдэтэйш байгаа юм гу, бү мэдэе. Басаган шүдэеэ сайбалзуулан энеэбхилээд абаба. Сухалдаагүй, энеэбхилээ хадаа болоо гэжэ хүбүүн бодобо. Жамбал зүрхэ ороһондол болоожо, өөрөөшье мэдэнгүй басагые бэедээ шахан дахаад орхибо. Тэгшэхэн сагаан шүдэтэй, яагаа сэбэрхэн басаган бэ? Тэбэреэд ябахада зохид гээшэнь. Ямар хүбүүн золтойдоо иимэ басагаар һамга хэхэ ааб? Намайе яагаа голоогүйб. Танцада ехэ дуратай аад, бэеэ барингүй али ерээ гү? Жамбал түхэреэлүүлһэн бодолдоо харюу олобогүй. Хоорондоо үгэ андалдажа хөөрэлдэншьегүй һалабад. Танцын түгэсхэлдэ, басаганай һайниие хүргөөд, саашаа ошоходо, Жамбал сэхэ газаашаа гэшхэлээ һэн.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

БРЕСТЫЕ СҮЛӨӨЛҺӨӨР 30 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭБЭ

БЕЛОРУССИИН ССР. Брест хотые немецко-фашис булимтарагшадһаа Совет Армиин сүлөөлһэнһөө хойшо июлиин 28-да гушан жэл гүйсэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудай—городые хамгаалгада болон сүлөөрүүлгэдэ хабаадагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ уулзалганууд эдэ үдэрнүүдтэ боложо үнгэрөө. Тэдэнэр фронтдо үнгэргэһэн эдир наһаяа, сугтаа алба хэһэн, дайнай ута, хүндэ хүшэр замуудаар зэргэлжэ ябаһан нүхэдөө дурдан һанана.

Хэрэмые хамгаалагшадай баатаршалга болон эрэлхэг зоригые ёһолон хүндэлхын тулада «Герой Хэрэм. Брест» гэһэн дурасхаалай хүшөөнүүдтэ ороной бүхы заха булангуудһаа, тэрэшэлэн хилын саанаһаашье хүнүүд ерэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Герой-Хэрэм Брестын» Холмско үүдэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд, Брестые сүлөөрүүлгэдэ хабаадагшад түрэл газар дайдаяа аршалан хамгаалжа, улаан шуһаяа адхаруулһан хүнүүдые хэзээдэшье мартахагүй.

ТАСС-ай фотохронико.

ТЕАТР

„ТҮРЭЛХИД"

Кемеровэ хотоhоо манда айлшаар ерэhэн А. В. Луначарскиин нэрэмжэтэ драмын театрай табиhан «Түрэлхид» гэжэ зүжэг тухай хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Авторнуудынь — Э. Брагинский, Э. Рязанов гэгшэд «Түрэлхид» тэжэ комеди найруулан табихада тиимэшье хүнгэн бэшэ. Түрүүшээр харахада юрын комеди шэнги. Гэбэшье энеэдэнэй хажуугаар ханяадан гэhэншүү, зарим юумые „авторнууд онсо тобойлгон, томолхожо, сатирын шэнжэтэй болгоо. Теэд зүжэг энеэлгэхын хажуугаар харагшын сэдьхэлдэ бодол түрүүлнэ бшуу.

«Түрэлхид» гэжэ пьесэ юугээрээ орёоб? Юугээрээб гэхэдэ, режиссёрой мэргэн шадабариhaa гадна, зүжэгтэ наадаhан актёрнуудта ехэ бэлиг хэрэгтэй байгаа: имагтал хүхэ энеэдэн болгоод дүүргэжэрхихэ бэшэ, харин ажабайдалай орёо байhан тухай бодол түрүүлхэ шухала бшуу. Зүжэгэй шогтой талань юун бэ гэхэдэ, комическа бэшэ нюурнууд аад, энеэдэтэй байдалда орошоно ха юм.

Нимэл удхатай зүжэг лэ даа. Сэбэр сэдьхэл, сэхэ зан тухай асуудалые хурсаар табиhaараа зүжэг бидэнэй анхарал татана.

Грузиин ССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша режиссёр Н. Р. Эшба «Түрэлхид» гэжэ зүжэгые найруулан табяа Тиихэдээ хүнүүдэй хоорондохи харилсаан сэхэ, сэбэр байха ёhотой гэhэн удхыень хурсадхажа шадаа. Буровтан гэжэ бүлын ажабайдалай юрын ушаралhaa удхалан, хүнэй ажабайдалай сэнтэй тала тухай, хүнэй ёhотой зол жаргал тухай режиссёр харагшадтай зүжэгэй хэлээр хөөрэлдөө үүдхэбэ гэжэ hанамаар.

Загаhанай магазинай директор Буров гэгшын басаган Ирина (артистка Л. Долгих) тиимэ hайханшье бэшэ, залуушье бэшэ. Тиимэhээ өөрынгөө хуби заяае hайнаар «зохёожо» шаданагүй. Тэрэнэй түрэлхид — эсэгэнь Фёдор Сергеевич (артист Б. Суворов), төөдэйнь (артистка Л. Калаева) Иринын жаргал «зохёохо» гэжэ оролдоод, тэрээнhээ үрэ гаранагүй. Фотограф болоно ябаhан Заплатин (артист Очагавия) гэжэ хүбүүн нэгэтэ гэртэ бии болобо. Ирина тэрээндэ дурлашоо. Тиигэжэ түрэдэ бэлэдхэл эхилбэ гээшэ. Теэд... түрэ болохогүй бшуу даа...

Н. Эшба шогтойхон аад, ёгтойхон, хаража hуухада, хүнгэн, зохид зүжэг болгоhон байна. Режиссёрой уран шадабари, уран зурааша В. К. Михайличенко гэгшын бэлиг, актёрнуудай бэрхэ наадан — эдэ бүгэдэ зохилдон хамтархадаа, зүжэгые hонин болгоно.

Зүжэгэй hаруул уянгые уран зурааша шадамараар тобойлгоо. Тиимэhээ зүжэгэй уран шэмэглэл нюдэндэ урин.

Энеэдэтэйшье, хайратайшье Ириные Л. Долгих hайнаар наадаа. Даншье гэнэн хонгор басагые харагшад хайрлана, сэдьхэлэй сэбэрые хүндэлнэ. Инаг дуранай түлөө тэрэ өөрынгөө hэшхэлые худалдажа шадахагүй байна бшуу.

Фотограф боложо ябаhан Заплатин амжалта туйлахын тула юугээшье гамнахагүй, hэшхэлээшье худалдаха хүн. Директор Буровай нүлөөе өөртөө хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Тиимэhээ басагые hамган болгожо абахаар бэлэн. Актёр Очагавия зохидоор наадажа, үнэншэмэ образ харуулжа шадаа. Тэрэ өөрынгөө гол зорилгые хэнhээшье нюунагүй. Тэрэ Зина (артистка З. Масленникова) гэжэ басаганда дуратай. hүүлэй hүүлдэ тэрэнэй ёhотой нюур танигдажа, Зинэhээ шанга харюу абаа. Э. Очагавия гэгшын харуулhан герой зүжэгhөө гаража ошоо. Гэбэшье тэрэнэй зориг хухараагүй. Буровтанай бүлэдэ дэлхэйн хүйhэн зангидагдаа бэшэ, ондоо зон олон, hанаhан хэрэгээ бүтээхэл байхаб гээд занана бшуу. Тушаал бэдэржэ, тэрэнэй түлөө юушье хэжэрхихэдээ ядахагүй хүнүүдэй нюурые танюулжа, зүжэг бидэндэ hургаал болгоно гээшэ.

РСФСР-эй габьяата артист Б. Суров магазинай директор, бараг тоодо ябадаг Буровые шогтойхоноор наадаа. Ажабайдалдаа, ажалдаа урматай ябадаг хүнэй hаналые нэгэл юумэн муудхана. Юун бэ гэхэдэ, тэрэнэй басаган Ирина хадамда гаража шаданагүй. Теэд имагтал тэрэнэй тула бүлынгөө нэрэ хүндые унагааха дурагүй. Тиимэhээ басагайнгаа Заплатинда хадамда гарахаяа гэнтэ арсаhыг ойлгожо, өөрынгөө бурууе мэдэрхэ сэдьхэлтэй байhаар артист харуулжа шадаа.

Энеэдэтэй, жэгтэй абаритай Мишка Румянцевай рольдо Д. Киржеманов наадаба. Үхибүүн шэнги шадабаригүй хүбүүн болгожо тэрэ артист Мишка Румянцевые харуулна. Теэд тэрэнэй сэдьхэл, hэшхэлынь арюухан гэжэ харагшад ойлгоно. Үнэн юумэндэ дуратай иимэ хүнүүд ямаршье сагта зоной сэдьхэлдэ хүндэтэй байдаг ха юм.

Кемеровскэ театрай гастроль түгэсэбэ. Зүгөөр Улаан-Үдын харагшад «Түрэлхид» шэнги hайн зүжэгүүдыень удаан hанажа байха гэжэ hанагдана.

В. МУРУЕВА,
театр шэнжэлэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН ХАХАДАЙ ДҮН

Хабарhaa хойшо манай зонын «А» класста наададаг футболистнуудай дунда эхилhэн нааданай түрүүшын хахадай hүүлшын уулзалга июлиин 25-да үнгэргэгдэhэн байна. Мүрысөөндэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын командануудай хабаадалсажа, түрүү hуури эзэлхын түлөө тулалдаба.

Түрүүшын уулзалгануудhaa шүүгдэхэгүй зорилго урдаа табиhан Барнаулай «Динамо» команда бусад городуудай футболистнуудта ордходоо hайн байдалтай, олоншье очкотойгоор, нааданайнгаа түрүүшын хахадые түгэсхэбэ. Эдэнэр бүхы арбан долоон уулзалгаhaa арбандань шүүжэ гараhан, долоон командатайнь тэнсэhэн байна. Тиихэдээ «шүүгдээ» гэhэн графада ноль бэшүүлэнхэй. «Динамо» командын футболистнууд hүүлшынгээ уулзалга Челябинскын «Локомотив» командатай үнгэргэхөөр тиишэ ошоhон юм. Тиихэдээ талмайн эзэдые 3:0 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, бусад командаhaa 4—5 очкогоор түрүүлбэ.

Хоёрдохи hуури эзэлээд ябаhан Благовещенскын «Амур» команда Хабаровскын футболистнуудтай энэ үдэр наадахадаа, уулзалгаяа 0:0 тоотойгоор (тэнсэлгээр) дүүргэжэ. нэжээд очко өөhэд өөhэдтөө бэшүүлhэн байба. Нүгөөдэ — Владивостогой «Луч» команда байгша оной уулзалгануудые хэзээ хэзээнэйхиhээ шадамар бэрхээр үнгэргэжэ ябана. Илангаяа эдэнэр өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа, бэрхэ болоhон hурагтай. Тиин hүүлшынгээ уулзалгада Эрхүүгэй футболистнуудые аяар 5:0 тоотойгоор шүүгээд табихадаа, сохижо оруулhан бүмбэгынгөө тоогоор «Чкаловец» командын урдань оробо. Харин Новосибирскын футболистнууд өөрынгөө стадион дээрэ Омскын «Иртыш» командатай наадабашье, айлшадаа илажа шадангүй, 1:1 тоотойгоор тэнсэhэн байна. Мүн Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан» Шэтын футболистнуудые 1:0 тоотойгоор шүүhэн байна.

Энэ үдэр манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Южно-Сахалинскын «Сахалин» командада айлшалhан байгаа. Тиихэдээ талмайн эзэдтэй 0:0 тоотойгоор тэнсэжэ, нэгэл очко бэшүүлhэн байха юм. Тингэжэ нэгэ hуури урагшаа дабшаба. Алас-Дурнын хизаарай футболистнуудтай ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхөөр айлшалhан «Сэлэнгэ» командын футболистнууд энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиhээ муугаар наадажа ерэбэ. Тиин «Сэлэнгын» футболистнууд Хабаровскын СКА, «Луч», «Вулкан» командануудта удаа дараалан шүүгдэhэн, гансал «Сахалинтай» тэнсэжэ, абажа боломоор наймаhaa нэгэл очкотой бусаба. Энэмнай бирагүй дүн гээшэ бэзэ.

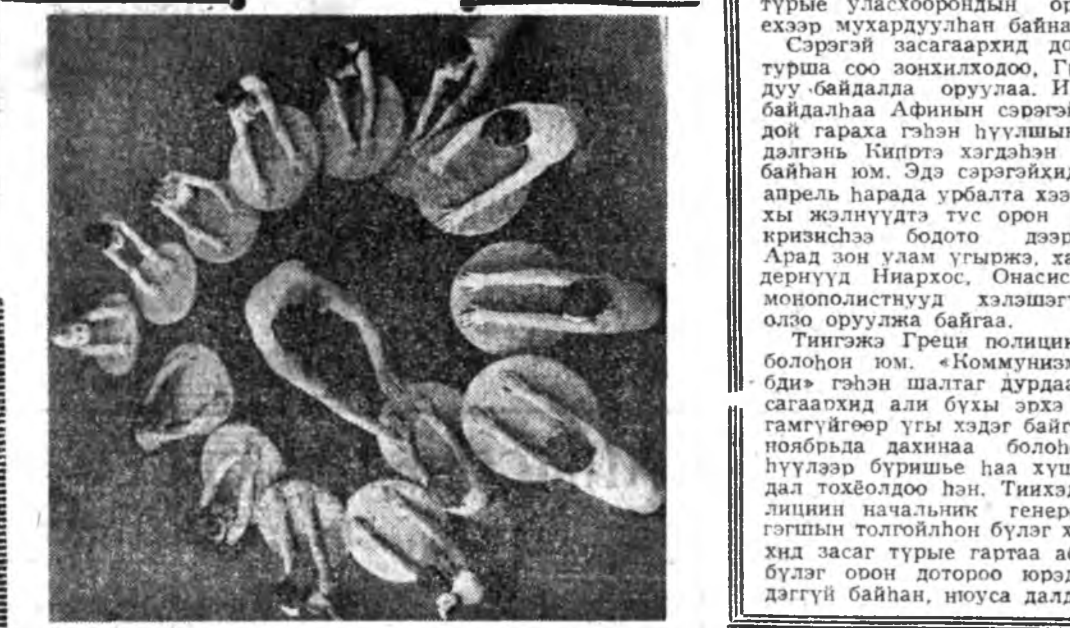
Бусад командануud хэр зэргэ наадаа хаб гэхэдэ, «Уралец» — «Автомобилист» — 2:1, «Нефтяник» — «Торпедо» — 2:1.

Үсэгэлдэрhөө Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонымнай футболистнууд наадайнгаа хоёрдохи хахадые үнгэргэжэ эхилбэ. Энэ үдэр «Сэлэнгэ» өөрынгөө стадион дээрэ Эрхүүгэй футболистнуудтай наадаа.

Уншагшадай анхаралда нааданай түрүүшын хахадай мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Футбол

Командануud	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Динамо» Барнаул	17	10	7	0	31: 8	27
«Амур» Благовещенс::	17	8	7	2	22:11	23
«Луч» Владивосток	17	9	4	4	36:15	22
«Чкаловец» Н-Сибирск	17	9	4	4	23:16	22
СКА Хабаровск	17	8	5	4	30:23	21
«Вулкан» П-Камчатский	17	8	4	5	19:12	20
«Автомобилист» Красн.	17	8	2	7	19:19	18
«Иртыш» Омск	17	6	6	5	17:19	18
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	17	6	5	6	16:18	17
«Зауралец» Курган	17	5	6	6	16:15	16
«Нефтяник» Тюмень	17	6	4	7	18:23	16
«Торпедо» Томск	17	6	3	8	15:24	15
«Уралец» Н.-Тагил	17	4	6	7	18:20	14
«Локомотив» Шэтэ	17	4	6	7	10:16	14
«Авиатор» Эрхүү	17	5	4	8	20:32	14
«Сахалин» Ю-Сахалинск	17	3	6	8	12:21	12
«Шахтёр» Прок.	17	2	6	9	11:20	10
«Локомотив» Челябинск	17	2	3	12	12:33	7

УКРАИНЫН Львовой областиин Новый Роздол гэжэ багахан городой 10 наhатай hурагша Люба Кузенко «Советский спорт» газетын «Хүхюухэн дельфин» гэhэн шангай түлөө мүрысөөнүүдтэ зургаадахи hуури эзэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Львовой областиин Новый Роздол городой тамаралгын hургуулиин бэлэдхэлэй группада хэшээл боложо байна.

(АПН).

Уласхоорондын шэнжэлэл

Бодото байдалые хараада абадаг политикын амжалта

Чехословакиин Социалис Республикатай ФРГ-гэй харилсаа гуримшуулха тухай договорые зонхилхы партинуудай депутадуудай диилэнхи олонхи дуугаар Баруун Германиин бундестаг эсэслэн батлаба. Тиигэжэ Европо түби дээрэ шухала шата дүүрэбэ гээшэ. 1970 оной августда Советскэ Союз ФРГ хоёрой хоорондо договор баталалгаар энэ шатада эхи табигдаhан байгаа.

Тиигэжэ Баруун Германи Европын бүхы социалис оронуудтай харилсаануудаа гуримшуулhан болоно. Тэдэ оронуудтай тус тус договорнуудые баталhан байна. Мүнөөнэй бодото байдалые мэдэрхэ гэhэн канцлер В. Брандтын правительствын дүрбэн жэлэй саада тээ эхилhэн хараа шугам hайн үрэ дүнгүүдые үгөөд, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулха хэрэгтэ горитойхон хубита оруулаа. Социалис оронуудтай ФРГ-гэй правительствын баталhан договорнуудай шухалын шухала пунктнь юуб гэхэдэ, гүрэнүүдэй мүнөөнэй хилэнүүдэй хубилашагүй байhые мэдэрэлгэ, газар уhанай бүрин бүтэн байлгые хүндэлэлгэ мүн болоно.

Имагтал энээхэн пункт Баруун Германиин үhөө мэеэгээ абахые хүсэгшэдэй болон националис хүсэнүүдэй хорото hэдэлгэнүүдые буруу hүргөө бшуу. Эдэ хархис этэгээдүүд 1945 ондо гитлеровскэ Германиин диилдэhэн ушартай эбсэхэ дурагүй, Европын гүрэнүүдэй хилэнүүдые шэнээр хубилгаха түсэб hанаашалдаг байха юм. Экономикын, худалдаа наймаанай, эрдэм наукын ба техникын, соёл культурын талаар социалис хани нэгэдэлэй оронуудтай ФРГ-гэй али алиндаа аша туhатай харилсаа холбоо байгуулхын, улам үргэдхэхын тула эдэ договорнууд hайн үндэhэ hуури табиhан байна.

ЧССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудые 1938 ондо Мюнхендэ ба[...] талагдаhан хэлсээн удаан саг соо муу[...] хааhан байгаа. Хэнэйшье мэдэhээр, эн[...] хэлсээн Чехословакиие фашис Герм[...] ниин hабарта оруулhан юм. Урдана[...] иимэ бузар ушар байдалые дабан гар[...] хын тулада хоёр тала горитой хүсэл[...] оролдолго, hайн hайхан дура зориг гар[...] гаха баатай болоо hэн.

ЧССР ФРГ хоёрой хоорондо[...] харилсаануудые гуримшуулха тух[...] договорые Баруун Германиин баруун[...] үзэл баримталдаг хүсэнүүд, үhөө мэе[...] гээ нэхэгшэд, шэнэ түхэлэй наци[...] нууд айхабтар ехэ дурагүйгөөр угтаh[...] байна. Энэ документдэ эсэргүү ш[...] шууяа «судетскэ немецүүдэй нютагаа[...] хид» — үhөө мэеэ нэхэгшэдэй толго[...] логшод үүдхэhэн юм. Чехословаки[...] hайн хүршэнэрэй харилсаа тогтоохо [...] хүгжөөхэ хэрэгтэ ХДС/ХСС гэжэ оппози[...] ционно партиин хүтэлбэрилэгшэд эсэргүү[...] сэнэ. Бундесрадта (парламентын дээ[...] палата) нэгэ дуугаар үлүү байhана[...] hамбаашалжа, христианска демокраду[...] урда тээнь бундестагай hайшааhан до[...] говорые буруушааhан байха юм.

Гэбэшье уласхоорондын түгшүүрил[...] байдал hуларуулха дурагүйшүүл яаш[...] гүйгөөр диилдэшоо. Бундестагай дахи[...] зарлагдаhан заседани дээрэ СДПГ-га[...] ба СвДП-гэй депутадууд диилэнхи оло[...] хи дуугаар Чехословакитай хэгдэh[...] договорые баталаа. Энээнэй эсэстэ ФРГ-[...] гэй конституциин ёhоор бундесрадай х[...] дэг арсалта ямаршье хүсэгүй болоо. Мү[...] нөө хоёр оронууд хоорондоо ратифика[...] ционно грамотануудые халан абалсаба[...]

ГРЕЦИ: сэрэгэй засаг түрэ буруу hүрөө

Эдэ үдэрнүүдтэ Афинын гудамжануудта омогтой хүхюун хүн зон дүүрэн. Тэдэнэр Андруцопулосой правительствын унаhанда баярлажа байhанаа мэдүүлээ бшуу. Энэ правительство сэрэгэй диктатурын оройдохоноол халхабшань байhан юм. Энэ хархис түрэ засагай буруу hүрэhэнэй бодото шалтагаанинь гэхэдэ, Кипртэ хэhэн сэрэгэй аашын буруу hүрэhэн ябадал мүн болоно. Афинын сэхэ тухиралтаар Кипрэй национальна гвардида алба хэдэг Грециин офицернүүд үймөө эмхидхэжэ, Макариосай хуулита правительствые унагааха гэжэ hэдэhэн байгаа. Кипртэ эсэргүү Грециин хэhэн бузар бузагай зэрхэг түримхэй ябуулгын hүүлээр болоhон үйлэ хэрэгүүд хадаа Грециин сэрэгэй засаг түрые уласхоорондын оршондо бүри ехээр мухардуулhан байна.

Сэрэгэй засагаархид долоон жэлэй турша соо зонхилходоо, Грециие мухардуу байдалда оруулаа. Иимэ мухардуу байдалhaa Афинын сэрэгэй зонхилогшодой гараха гэhэн hүүлшын сүхэрhэн hэдэлгэнь Кипртэ хэгдэhэн хорото аашa байhан юм. Эдэ сэрэгэйхид 1967 оной апрель hарада урбалта хээ hэн. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ тус орон экономическа кризисhээ бодото дээрээ гараагүй. Арад зон улам угыржэ, харин миллиардернүүд Ниархос, Онасис гэхэ мэтэ монополистнууд хэлэшэгүй ехэ ашаг олзо оруулжа байгаа.

Тиигэжэ Греци полицинхидай гүрэн болоhон юм. «Коммунизмтай тэмсэнэбди» гэhэн шалтаг дурдаад, сэрэгэй засагаархид али бүхы эрхэ сүлөөе хайра гамгүйгөөр үгы хэдэг байгаа. 1973 оной ноябрьда дахинаа болоhон урбалтын hүүлээр бүришье hаа хүшэр хүндэ байдал тохёолдоо hэн. Тиихэдэ сэрэгэй полициин начальник генерал Иоаннидис гэгшын толгойлhон бүлэг хархис сэрэгэйхид засаг түрые гартаа абаhан юм. Энэ бүлэг орон доторoo юрэдөө дэмжэгдэдэггүй байhан, нюуса далдагүй гүрдэлгэ мүрдэлгын хүсөөр засаг түрэдөө тогто[...] жо байhан гэхэ. Зүгөөр эдэ бүхы жэл[...] нүүдтэ арад зон, тэдэниие толгойлhо[...] коммунистнууд диктатурада эсэргү[...] эрэлхэг зоригтой тэмсэлээ болюулаа[...] гүй. Имагтал арадай энэ тэмсэлэй эсэ[...] тэ сэрэгэй засаг түрын кризис болоо б[...] лэй. Кипртэ хэгдэhэн хорото аашын бу[...] руу hүрэлгэ хадаа диктаторска прави[...] тельствын унахада hүүлшынь түлхи[...] болоо hэн.

Тэрэнэй орондо баруунай центрис пра[...] вительство бүридүүлэгдэнхэй. Тэрэнэ[...] баруунай үзэл баримталдаг политическ[...] элитэ ажал ябуулагша К. Караманди[...] толгойлно. Тэрэнэй бүридэлдэ 1967 оно[...] урбалтын hүүлээр тараагдаhан имагта[...] буржуазна партинуудай, национальн[...] радикальна союзай ба центрэй союза[...] түлөөлэгшэд оруулагданхай. Шэ[...] премьер-министр оронойнгоо зүүн[...] үзэлтэй хүсэнүүдтэй харилсаа тогтоо[...] hэдэлгэ гаргаагүй.

Гэхэтэй хамта шэнэ правительст[...] политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдаhа[...] хүнүүдые сүлөөлhэн, сэрэгэй засагаар[...] хидта эсэргүүсэгшэдые мүрдэхэ ябадал[...] болюулhан байна. Правительство хада[...] түрүүшын ээлжээндэ Кипрэй асууда[...] гуримшуулха, hүүлээрнь оронойнго[...] хойшолуулашагүй бусад асуудалнуудые[...] шиидхэхэ гэжэ премьер-министр Кара[...] мандис мэдүүлээ. Шэнэ правительство[...] ямар хараа шугам баримталхаб гэж[...] хэлэхэнь мүнөө дээрээ үшөө бэрхэтэй[...] байна.

Ороноо демократическа хүгжэлты[...] замда hөөргэнь сохом оруулха хэмжэ[...] нүүдые дары абаха, нэн түрүүн дикта[...] турада эсэргүүсэн тэмсэдэг бүхы парти[...] нууд болон организацинуудай хабаада[...] садаг ёhотойл үргэн түлөөлэлгэтэй пра[...] вительство байгуулха эрилтэ Компарти[...] түрүүтэй Грециин түрүү үзэлтэй хүсэ[...] нүүд табина.

Ю. БОРИСОВ,
Е. ЕГОРОВ.
(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhан. КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совердтэ, облпрофсоведтэ. «Зэдынхидэй үүсхэл» — түрүү бэшэг. Орон доторхи hонинууд.

Хоёрдохи хуудаhан. «Локомотивай деподо хоёр туг» — корреспонденци. Харуулан ойлгуулгын зүйлнүүдэй выставкэ дээрэhээ тэмдэглэл. Буряадай АССР-эй Верховно Совердэй Президиумэй Указууд.

Гурбадахи хуудаhан. «Эрдэм наукын маршруудууд» — хөөрэлдөөн. Официальна таhаг. «Заабари үгэгшэ» — корреспонденци. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhан. Хилын саанаhaа. Уласхоорондын шэнжэлэл. Нютагай hонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

19.30 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Мульт-фильм. 19.15 — «Горн» — үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 20.05 — Телевизионно hонин. 20.25 — «Календариин хуудаhануудаар». 21.05 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 21.25 — «Фермэнүүдтэ баян бардам тэжээл». 21.55 — Соносхолнууд. 22.00 — «Хүгжэм» — телевизионно суглуулбари.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр бурхэгшэг байха. Хойто аймагуудаар зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо, бэшэ нютагуудта хура бороо орохогүй. Секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр баруун-хойноhoo hалхилха. Температура 18—23 градус, урда аймагуудта 23—28, Улаан-Үдэ хотодо hүниндөө 9—11, үдэрынь 26—28 градус дулаан болохо.

Июлиин 31-hээ августын 4 болотор сагай уларил — нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха, июлиин 31-дэ, августын 3-да зарим нютагуудта бороо орохо. Секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр баруун тээhээ hалхилха. Температура hүниндөө 10—15, үдэрынь 23—28, хойто аймагуудта, мүн Байгал шадарай хойто нютагуудаар hүниндөө 5—10, үдэрынь 18—23 градус дулаан болохо.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ХИЛЫН СААНАhAA

БУДАПЕШТ

Аха дүү ёhоной харилсаанай 25 жэлэй о..

ТАСС

Научно-техническэ харилсаан тухай совет-венгер түрүүшын хэлсээндэ гар табигдаhaар 25 жэл гүйсэбэ.

Дайнай hүүлэй хүшэр бэрхэтэй жэлнүүдhээ эхитэй Венгриин ба СССР-эй хоорондохи научно-техническэ харилсаан арадай ажахын ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ. Советскэ Союзай 200 гаран, Венгриин 150 институт болон проектно-конструкторска эмхи хамтаараа эрдэм, наукын 300 гаран асуудалые шэнжэлжэ байнхай.

Хоёр ороной научно-техническэ харилсаанай экономическа ашаг үрэ арадай ажахын бүхы hалбаринуудта элеэр харагдана. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар баригдаhан предприятинууд Венгридэ улам олошорно.

Венгриин металлургическа шэнэ бааза — Дунайн металлургическа комбинат совет проектээр баригданхай. Советскэ Союз түхеэрэлгэнүүдээр комбинадые хангаhан байгаа. Венгриин мэргэжэлтэд СССР-эй металлургическа предприятинуудта мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байха юм.

ЖЕНЕВЭ

ГУРБАН ТАЛЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ТАСС

Кипрэй асуудалые шиидхэхэ гурбан талын хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай ээлжээтэ уулзалга үнгэргэгдөөгүй. Грециин, Турциин делегацинуудай түлөөлэгшэд хэблэлдэ мэдүүлгэнүүдые тунхаглуулхадаа, нэгэ нэгээ гэмнэhэн байна.

Кипртэ буудалдаа зогсоохо ба амгалан байдал hэргээхэ тухай Аюулгүйн Соведэй тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхэ асуудалда Грециин, Турциин ондо ондо ондоогоор хандадаг байhанhaa уламжалан, хөөрэлдөөнүүд түбэг бэрхэшээлдэ оруулагдаба.

Дайнай ябуулгануудые зогсоохо тухай эрилтэ хадаа имагтал сэрэгэй асуудал болоно гэжэ Грециин делегаци тоолоно. Энэ хадаа политическэ, сэрэгэй шэнжэтэй асуудал болоно гэжэ Турци тоолоно гээд Турциин делегациин түлөөлэгшэ мэдүүлээ «Кипрэй саашанхи политическэ эрхые зүбшэн хэлсэнгүй, буудалдаа зогсоохо тухай хөөрэлдөө хэжэ болохогүй», — гэжэ Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй советник профессор Х. Ульман журналистнуудта хэлэбэ.

Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Т. Гюнеш эндэ үнгэргэгдэhэн Пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 1974 оной июлиин 20-ной тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлгэ шухала алхам болоно гэжэ тэмдэглээ. Энэ тогтоолой үндэhөөр буудалдаа зогсоохо шухала. Гансал буудалдаа зогсоолгоср бэшэ, харин Кипр дээрэ конституционно ёhо гуримуудые hэргээжэ, Кипрэй асуудалнуудые шиидхэжэ болоно гээд тэрэ хэлэбэ.

Грециин гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Маврос журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа, «хөөрэлдөөнүүд түбэг бэрхэшээлдэ ороод байна» гэжэ мэдүүлээ.

ЖЕНЕВЭ

ЕВРОПЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ЗҮБЛӨӨН

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй хоёрдохи шатын хүдэлмэридэ яhала ехэ амжалта туйлагдаба.

Соёлой, гэгээрэлэй, харилсаа холбооной талаар гүрэнүүдэй хоорондо холбоо барисаа тогтоохо гол шухала асуудалаар үгээ ойлголсоhон байна. Нэгэ нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгтэ хамааралсангүй, гүрэнүүдэй бээ даahан байдалай гол ёhонуудые наринаар сахижа, иимэ харилсаа тогтоохоор хараалhан хэлсээе залан хүтэлбэрилгын комитет hайшаагаа.

Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гол ёhын текст Европодохи аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудые эрхилдэг нэгэдэхи комисси дээрэ абтаhан байна. Хүнэй эрхэнүүдые, үндэhэн эрхэ сүлөө хүндэлхэ гол ёhонууд элирхэйлэгдээ.

Экономикын, эрдэм, техникын ба оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха hалбаринуудта харилсаа тогтоохо тухай асуудалаар зүблөөнэй хүдэлмэри дүүрэхэ дүтэлжэ байна.

Али бүхы талые hонирхуулhан асуудалнуудаар эрдэм, наукын дээдэ суглаа үнгэргэхэ тухай, гүрэнүүдэй хоорондо научна харилсаа тогтоохо тухай асуудалнуудые шиидхэдэг комисси ехэ хүдэлмэри хээ.

Тиигэжэ зүблөөндэ хабаадагшад политическэ шухала удха шанартай асуудалнуудые шиидхээд, зунай амаралтын забhарлалта хэхээ тараба. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөн дээрэ амжалта туйлагдахагүй гэhэн баруунай хархис хүсэнүүдэй баталамжанууд буруу hүрөө.

Зүблөөн сентябриин 2-то хүдэлмэреэ hэргээхэ.

ТОКИО

Худалдаа наймаагаа үргэдхэхын тула

ТАСС

Урда-Яхадай шулуу нүүрhэнэй проект тушаа правительстванууд хоорондын бэшэгүүдтэ СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо И. Ф. Семичастнов, Японой гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Ф. Того эндэ гар табяа.

Энэ проект бэелүүлхын тула Урда-Яхадай шулуу нүүрhые СССР-hээ Япондо абаашаха тухай түхеэрэлгэнүүд, машинанууд, материалнууд болон бусад эд бараа Японhoo СССР-тэ эльгээхэ тухай 20 жэлэй генеральна хэлсээндэ «Союзпромэкспорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэл, Японой «Минами Якутотан кайхацукерекукабусики кайся» гэдэг фирмын хоорондо июниин 3-да Москвада гар табигдаа hэн. СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай банк, Японой экспортно-импортнэ банк 450 миллион долларой урьhаламжын хэлсээндэ июниин 26-да Токиодо гар табяа.

БЕЙРУТ

Харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлhээр

ТАСС

Ливанда эсэргүү харата муухай ябуулгануудаа Израиль үргэлжэлүүлhээр. Июлиин 26-да Марджаюн гэжэ районд охи Шебаа тосхониие Израилиин сэрэгүүд ехэ буугаар хоёр часай турша соо буудаhан байна гэжэ «Аш - Шарк» газетэ мэдээсэнэ. Тиихэдэ Шебаае Марджаюнтай холбодог харгы гэмтээгдээ, хүдөө ажахын ургамалнуудта ехэ хохидол ушаруулагдаа.

Урда Ливанай районууд дээгүүр Израилиин авиаци харата муухай ниидэлгэнүүдые хэнэ. Июлиин 26-най үдэр Израилиин самолёдууд Марджаюн хото, мүн Хула, Блида гэжэ тосхонууд дээгүүр 15 минутын турша соо ниидэhэн байна.

ВАШИНГТОН

Р. Никсонэй үгэ

ТАСС

Президент Р. Никсон США-гай экономическа байдал тухай мэдүүлгэ Лос-Анджелеста хэбэ.

Мүнгэнэй үнын уналга мүнөө США-гай үмэнэ оршоhон эгээл ехэ асуудал болоно гээд президент тэмдэглээ.

Юумэнэй үнэ сэнгые хинаха зорилго табинагүйбди, олзын налог хороохогүй байнабди гэжэ Р. Никсон мэдүүлбэ. 1974—1975 онуудай финансын жэлдэ гүрэнэй бюджедэй гаргашые багаа болгохо хараа бодолтой байhан тухайдаа президент соносхоо. Энэ талаар алмалта хэхын тула гүрэнэй алба хаагшадhaa 40 мянган хүниие хорооха тухай захиралта үгөөб гэжэ Р. Никсон мэдээсээ.

ТОБШОХОНООР...

БЕРЛИН. Совет-американ хүтэлбэрилэгшэдэй гурбадахи уулзалгын дүнгүүдтэ ГДР-эй Арадай палатын гадаадын хэрэгүүдэй асуудалнуудые эрхилдэг комиссиин эндэ болоhон суглаанда хабаадагшад үндэр сэгнэлтэ үгэhэн байна. Дайнай аюулые сарахын түлөө тэмсэлдэ шухала алхам хэгдээ. Бээ дааhан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ талаар үгээ ойлголсоhон байна.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөндэ хабаатай асуудалнуудые ГДР-эй Арадай палатын комисси хаража үзөө. Энэ зүблөөнэй хоёрдохи шатые Женевэдэ дары түргөөр түгэсхэжэ, зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар тэрэнэй түгэсхэлэй, гурбадахи шатые Хельсинкидэ ү[...] гэргэхэ шухала гэжэ тооло[...] hон байна.

БУХАРЕСТ. Социалис н[...] гэдэлэй фронтын Наци[...] нальна Соведэй Гүйсэдхэ[...] бюрогой (ФСЕ) заседани Н[...] Чаушескугай түрүүлэлгэ [...] ро эндэ болобо. Фашис дар[...] лалта мүлжэлгэhөө ороно[...] сүлөөлэгдэhөөр 30 жэл[...] ойн хүндэлэлдэ хэмжэ[...] ябуулгануудые үнгэргэхэ х[...] рэгтэ фронтын эмхинүүды[...] хабаадуулгада хабаат[...] ФСЕ-гэй съездын шиидхэб[...] ринүүдэй бэелүүлэгдэжэ бай[...] hан асуудалнуудые хараж[...] үзөө.

Энэ жэлэй түрүүшын х[...] хадта ФСЕ-гэй гадаадын по[...] литическэ ажал ябуулга т[...] хай мэдээсэл бюрогой засе[...] дани дээрэ шагнагдаба.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

Заседани хойшолуулагдаа

ТАСС

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй июлиин 26-най үдэшэ зарлагдаhан онсо яаралтай заседани хойшолуулагдаа. Буудалдаа зогсоохо хэлсээе эбдэжэ байhантайнь дашарамдуулан, арал дээрэхи байдалые хаража үзэхын тула Кипрэй Республикаhaa ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшын гуйлтаар энэ заседани зарлагдаhан байгаа.

Кипртэхи байдалые гурим[...] шуулха гурбан талын хө[...] рэлдөөнүүдэй июлиин 27-[...] Женевэдэ үргэлжэлүүлэгдэ[...] байhантайнь дашарамдуула[...] Аюулгүйн Соведэй заседа[...] хойшолуулха тухай шиидх[...] бэри абтаба.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, з[...] редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретар[...] — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельск[...] хозяйства — 64-36, 63-86 пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, [...]ветского строительства и быта — 69-58, культуры [...] школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, инфо[...]мации — 34-05, общественная приемная — 56-62, [...]шинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02482. Заказ № 0044[...]